

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

POVINNOSTI SPOLEČNÍKŮ SPOLEČNOSTI S RUČENÍM OMEZENÝM

Diplomová práce

Michaela Coufalová

Katedra: Katedra obchodního práva

Vedoucí práce: JUDr. Daniel Patěk, Ph.D.

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): duben2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 29.4.2016

Michaela Coufalová

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala svému vedoucímu diplomové práce JUDr. Danielu Patěkovi, Ph.D. za velmi vstřícnou pomoc a za odborné vedení a podnětné rady při zpracování této práce.

OBSAH

ÚVOD	4
1 Východiska společnosti s ručením omezeným, vymezení souvisejících pojmů.....	6
1.1 Koncepce společnosti s ručením omezeným a její historické základy	6
1.2 Pojem a charakteristika společnosti s ručením omezeným	9
2 Společník ve společnosti s ručením omezeným.....	14
2.1 Osoba společníka	14
2.2 Podíl	16
2.3 Nabytí účasti společníka ve společnosti.....	17
2.3.1 Založení účasti společníka podílem v SJM.....	18
3 Systematika povinnosti společníků	22
4 Nemajetkové povinnosti společníka s. r. o.....	25
4.1 Povinnost loajality.....	25
4.1.1 Povinnost loajality vůči ostatním společníkům	27
4.1.2 Povinnost upřednostnit zájmy společnosti a střet zájmů	29
4.2 Zákaz zneužití hlasovacího práva	35
4.3 Zákaz konkurence	39
5 Majetkové povinnosti společníka.....	44
5.1 Vkladová povinnost	44
5.1.1 Peněžitý vklad.....	48
5.1.2 Nepeněžitý vklad	49
5.2 Povinnost odevzdat kmenový list.....	51
5.2.1 Kmenový list.....	51
5.2.2 Případy vzniku povinnosti a následky jejího nesplnění.....	52
5.2.3 Dopad kmenového listu na koncepci s. r. o.	56
5.3 Příplatková povinnost	59
5.4 Ručební povinnost.....	61
ZÁVĚR	67
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	69
Právní předpisy	69
Knižní publikace	69
Články	71
Internetové stránky.....	72
Judikatura	72
RESUMÉ	74
SUMMARY	75

ÚVOD

Předmětem této diplomové práce je téma „Povinnosti společníků ve společnosti s ručením omezeným“ (dále také „s. r. o.“). Téma bylo zvoleno zejména ze dvou stěžejních důvodů. Prvním důvodem je praktičnost tohoto tématu, jelikož je společnost s ručením omezeným jednou z nejoblíbenějších forem podnikání, nabízející jednak komfort právě omezeného ručení za závazky společnosti a zároveň jednoduchou formu jejího založení. Druhým z těchto důvodů je aktuálnost tohoto tématu, kterou způsobila novelizace občanského a obchodního práva. Účinnost zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále také „občanský zákoník“ nebo „OZ“) a zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (dále také „zákon o obchodních korporacích“ nebo „ZOK“) dopadla výrazně i na jednotlivé povinnosti společníků ve společnosti s ručením omezeným, kdy lze důvodně očekávat, že zejména minimalizace vkladové povinnosti společníka na pouhou 1 Kč bude mít za následek ještě vyšší preferenci právě tohoto typu obchodní společnosti.

Strukturu diplomové práce stavím na víceméně komplexním pojetí celého tématu. Šíře analýzy této práce však nemůže jít na úkor hloubky studia jednotlivých povinností a jejich dílčích změn ve světle rekodifikace. Z tohoto důvodu pak vzhledem k doporučenému rozsahu diplomových prací neobsahuje práce některé dílčí povinnosti jako je povinnost mlčenlivosti, či povinnost podílet se na činnosti společnosti. Ze stejného důvodu pak absentuje i pojetí povinností společníka v postavení vlivné, ovládající a řídicí osoby, či v postavení statutárního orgánu.

Práce je rozčleněna do pěti základních kapitol. V první kapitole je podán stručný výklad k historii a vývoji společnosti s ručením omezeným až do vymezení jejich základních atributů za současné právní úpravy. Druhá kapitola se zabývá pojmem společníka v s. r. o., a to zejména s ohledem na jeho osobu a způsoby vzniku jeho účasti ve společnosti. Další tři kapitoly jsou věnovány již výlučně povinnostem společníků v s. r. o., a to od jejich systematického zařazení, až po podrobnou analýzu stěžejních povinností. Vše s ohledem na zákonnou úpravu, komentované znění zákona, právní nauku a dosavadní judikaturu.

Jak již bylo naznačeno výše, společnost s ručením omezeným představuje v České republice jednu z nejběžnějších forem obchodních společností, čímž navazuje na dlouholetou tradici menších a středních podnikatelů. Dle současného zákonného vymezení se pojmově jedná o společnost kapitálovou, i když se některé její prvky i nadále podobají více osobní společnosti. Mezi její charakteristické znaky se řadí zejména oddělení majetku společníků od společnosti, účast společníků formou vkladu, resp. poskytnutého kapitálu, a především, jak plyne ze samotného názvu, omezené ručení společníků za závazky společnosti.

Nová právní úprava účinná od 1. 1. 2014 si klade za cíl učinit občanské právo a subsumované obchodní právo jednodušším pro uživatele a flexibilnějším vůči trhu. V tomto ohledu jako příklad poslouží zejména již zmíněné snížení základního kapitálu tak, aby nebyla daná částka limitující právě pro drobnější podnikatele. Dalšími významnými novinkami v oblasti úpravy s. r. o. je zrušení povinnosti zřizovat rezervní fond a možnost, aby jejím jednatelem byla kromě fyzické osoby i osoba právnická. Pro potřeby této diplomové práce jsou pak klíčové dvě změny. Tou první je možnost vytváření více druhů podílů, s čímž souvisí i diferenciací druhů práv a povinností, které se na jednotlivé typy podílů vážou. Druhou změnu oproti původní úpravě (dále také jako „ObchZ“), pak představuje možnost vtělení podílu do volně převoditelného cenného papíru, kterým je kmenový list.

Cílem této diplomové práce je tedy komplexně uchopit problematiku povinností společníků v s. r. o., avšak s omezením plynoucích z rozsahu této práce. Práce by se měla zaměřit na analýzu stěžejních povinností dle nové právní úpravy, kdy vzhledem k aktuálnosti novelizace soukromého práva, není zatím v této oblasti dostatečné množství odborné literatury.

1 Východiska společnosti s ručením omezeným, vymezení souvisejících pojmů

1.1 Koncepce společnosti s ručením omezeným a její historické základy

Společnost s ručením omezeným je jednou z nejmladších forem obchodních společností. Vznikla v Německu v roce 1892 přijetím zákona o společnosti s ručením omezeným, kdy se ostatní formy společností jeví jako nedostačující. Osobní ručení v osobních společnostech bylo příliš zatěžující pro jejich společníky a zakládání akciové společnosti bylo komplikované zejména díky požadavkům, jako např. minimální počet zakladatelů, nutnost emise akcií v listinné podobě, v některých zemích bylo založení dokonce vázáno na státní povolení.¹ Pro fungování menších podnikatelských záměrů bylo žádoucí vytvoření na jednu stranu flexibilnější a nenáročnější formy obchodní společnosti, avšak na druhou stranu s odstraněním nevýhod plynoucích z neomezeného ručení v osobních společnostech.

Do českého, resp. rakouského právního řádu se právní úprava společnosti s ručením omezeným dostala v roce 1906 zákonem č. 58/1906 ř. z., o společnostech s obmezeným ručením.² Přes četné novelizace upravoval tento zákon institut společnosti s ručením omezeným až do roku 1950. V prvopočátcích se jednalo o velmi rozšířenou a oblíbenou formu společnosti³, neboť na rozdíl od úpravy akciové společnosti ve svém zakládání nebyla tolik náročná a zároveň společník neručil za dluhy společnosti celým svým majetkem. Již tehdy se dle zákona o společnostech s ručením obmezeným vyžadoval pro vznik společnosti zápis u příslušného soudu,

¹ PELIKÁNOVÁ, Irena, ČERNÁ, Stanislava. *Obchodní právo 2*. Praha: ASPI, 2006. str. 381.

² Tento zákon byl inkorporován do českého právního řádu zákonem č. 11/1918 Sb., recepční zákon, v roce 1918 při změně ústavního zřízení a vzniku nové republiky.

³ ŠEVČÍK, D. *Společnost s ručením omezeným: Právní úprava po novele*. 1. vyd. Praha: PROSPEKTRUM spol. s r.o., 2001. s. 20.

v jehož obvodu se nacházelo sídlo společnosti, předkládala se sepsaná společenská smlouva a ustanovovali se jednatelé. Povinnými náležitostmi při soudním zápisu byly firma a sídlo společnosti, předmět podnikání, výše kmenového kapitálu a výše vkladu společníka, přičemž vše muselo být ověřeno notářským aktem.

System s. r. o. v podstatě zůstal zachován pouze s dílčími změnami až dodnes. Výjimkou bylo období let 1950-1990, kdy byla tato právní úprava v souvislosti s omezováním soukromého podnikání zrušena zákonem č. 141/1950 Sb., občanský zákoník⁴. Následkem zrušení uvedené právní úpravy bez jakékoliv náhrady došlo k tomu, že všechny stávající společnosti s ručením omezeným byly s nabytím účinnosti tohoto občanského zákoníku ex lege zrušeny.

Společnost s ručením omezeným se v českém právním řádu znovu objevila až po pádu socialistického režimu v období transformace československé ekonomiky z centrálně plánovaného hospodářství na tržní, kdy byla obnova jednoduchého soukromého podnikání žádoucí, respektive nezbytná. Novela⁵ zákona č. 109/1964 Sb., hospodářský zákoník, kterou byla úprava s. r. o. do českého právního řádu na sklonku 90. let opětovně inkorporována, obsahovala úpravu společnosti s ručením omezeným jen velmi stručnou. Zahrnovala pouhých 6 paragrafů (ustanovení §§106n-q). Podrobnější úpravu přinesl až zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále také „ObchZ“). Ten v části první, v ustanovení §§ 56-75b obsahoval obecná a společná ustanovení pro všechny druhy obchodních společností. Konkrétní úpravou společnosti s ručením omezeným se pak zabýval v §§ 105 – 153e, kdy se v řadě případů aplikovala na společnost s ručením omezeným také úprava určená pro akciové společnosti. Subsidiárně se na úpravu s. r. o. vztahoval sice také zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále také „SOZ“), avšak fakticky na ni dopadal jen velmi výjimečně.

Obchodní zákoník byl zrušen při rekodifikaci soukromého práva s účinností od 1. 1. 2014 a právní úprava v něm obsažená byla nahrazena úpravou v OZ a ZOK. Účelem rekodifikace soukromého práva bylo mimo jiné odstranění předchozí

⁴ Účinný od 1. ledna 1951.

⁵ Zákon č. 103/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje hospodářský zákoník

dvoukolejnosti soukromoprávní úpravy mezi SOZ a ObchZ. Zejména v oblasti závazkových vztahů se jevila tato rozdvojenost právní úpravy jako velmi problematická, kdy dle druhu subjektů, které spolu do vzájemného závazkového vztahu vstupovaly, či dle druhů závazků, případně na základě vzájemné dohody subjektů, se pak samotný závazkový vztah řídil buď jedním, nebo druhým zákoníkem, s často velmi rozdílnými pravidly.

Výsledkem rekonstrukce je koncepce jednoho základního soukromoprávního kodexu, a to občanského zákoníku, který odstraňuje výše zmiňovanou duplicitu právní úpravy, a který je subsidiárním předpisem pro celou oblast soukromého práva. Jako takový upravuje pro oblast s. r. o. obecnou úpravu právnických osob (§§ 118 – 209), obecnou úpravu korporací (§§ 210- 213), a dále spolků (§§ 214-302). Speciální úpravu pak nalezneme v ZOK, který se zabývá již jen oblastí korporací samotných. Na společnost s ručením omezeným se v jeho rámci vztahují společná ustanovení o obchodních korporacích (§§ 1 až 94), a dále samotná ustanovení o společnosti s ručením omezeným (§§ 132-242).

Ačkoliv soustředění téměř veškeré základní a obecné úpravy do nového občanského zákoníku má za následek odstranění oné duplicity právní úpravy závazkových vztahů, u společnosti s ručením omezeným se právní úprava značně rozšiřuje a komplikuje. Zatímco předešlá úprava byla téměř výlučně obsažena v jediném zákoně, a to obchodním zákoníku, kde SOZ upravoval pouze obecně a velmi stručně právnické osoby a jeho ustanovení se na s. r. o. vztahovala jen zřídka, nyní je úprava obsažena ve dvou předpisech, které na sebe i opakovaně vzájemně odkazují.

Současné členění úpravy podle míry subsidiarity a speciality je děleno do čtyř úrovní. Na hierarchickém vrcholu stojí obecná úprava právnických osob, obsažená v OZ. Druhý stupeň této pyramidy (taktéž obsažený v OZ) pak tvoří společná úprava korporací, která bude na společnost s ručením omezeným vztahovat vždy, a úprava spolků, která se bude na společnost s ručením omezeným vztahovat jen tehdy, pokud tak výslovně stanoví ZOK. Třetím stupněm je pak obecná úprava obchodních korporací

obsažená v ZOK. A nakonec čtvrtý stupeň tvoří již samotná úprava společnosti s ručením omezeným v rámci zvláštní části ZOK.⁶

Jak již bylo nastíněno výše, existuje mezi jednotlivými stupni pyramidy vztah subsidiarity a speciality, pokud speciálnější úprava (v pyramidě nižší stupeň) neupravuje konkrétní problematiku, užije se stupeň vyšší.

1.2 Pojem a charakteristika společnosti s ručením omezeným

Zákon o obchodních korporacích upravuje výlučně již jen obchodní korporace, přičemž podle §1 tohoto zákona jsou obchodními korporacemi družstva a obchodní společnosti. Vedle společnosti s ručením omezeným jsou obchodními společnostmi veřejná obchodní společnost, komanditní společnost, akciová společnost, evropská společnost a evropské hospodářské a zájmové sdružení.

Stejně jako předchozí obchodní zákoník ani ZOK nepodává definici obchodní společnosti, kterou zákonodárce podle důvodové zprávy považuje za nepotřebnou.⁷ Definice pojmu korporace se nalézají v OZ v ustanovení § 210 odst. 1, ze kterého vyplývá, že korporací je právnická osoba, která je tvořena společenstvím osob. Tato koncepce vychází již z římského práva, které znalo označení korporace jakožto sdružení osob ke společnému zájmu.⁸ V následujícím odstavci předmětného ustanovení se již ovšem toto obecné chápání korporace jako společenství, resp. uskupení tvořené nejméně dvěma osobami, vztahuje i na korporaci, která je tvořena jen jedním členem. V ustanovení § 211 odst. 1 OZ se zdůrazňuje možnost jednočlenného obsazení společnosti opětovně, kdy korporace může mít jediného člena,

⁶ HEJDA, J., BACHROŇOVÁ, N. a kol. *Společnost s ručením omezeným*. Olomouc: ANAG, 2014. s. 13.

⁷ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012. s. 47.

⁸ KNAPPOVÁ, M., ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné. I. díl, 4., aktualizované a doplněné vydání*, Praha: Wolters Kluwer, 2005. s. 342l.

pokud to připouští zákon. Z důvodové zprávy potom vyplývá, že unipersonálně konstruovaná korporace je „jako legální myslitelná jen na základě zvláštní zákonné úpravy výjimečného charakteru“.⁹ ZOK zakotvuje v § 11 možnost existence jednočlenných společností (bez ohledu na to, zda tyto jako jednočlenné vzniknou nebo se jednočlennými stanou v důsledku soustředění všech podílů v rukou jediného společníka), avšak jen pro společnosti kapitálové (tedy i pro s. r. o. viz dále). Z hlediska přesahu evropského práva je nutno podotknout, že jsou uvedena ustanovení výsledkem recepce směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2009/102/ES ze dne 16. září 2009, v oblasti práva společností o společnostech s ručením omezeným s jediným společníkem.¹⁰

S ohledem na to, že je zakotvením jednočlenné s. r. o. poskytována benevolence a velký prostor různorodosti podnikatelského prostředí, je takováto konstrukce dle mého názoru více než žádoucí.¹¹

Na základě dlouholeté doktrinní tradice ZOK výslovně na rozdíl od předchozího ObchZ, dělí obchodní společnosti na osobní a kapitálové, přičemž společnost s ručením omezeným je vedle akciové společnosti společností kapitálovou. Základní rozdíl mezi těmito dvěma druhy obchodních společností spočívá v ručení za závazky společnosti. Zatímco v osobních společnostech ručí buď všichni společníci (veřejná obchodní společnost) nebo alespoň někteří z nich (komanditní společnost) za závazky společnosti solidárně, neomezeně a celým svým majetkem, neručí společníci

⁹ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012. s. 141.

¹⁰Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2009/102/ES ze dne 16. září 2009. Dostupné na WWW: http://europa.eu/legislation_summaries/internal_market/businesses/company_law/mi0007_cs.htm

¹¹K této problematice je třeba zmínit i připravovanou Směrnici Evropského Parlamentu a Rady o společnostech s ručením omezeným s jediným společníkem /* COM/2014/0212 final - 2014/0120 (COD) */. Účelem směrnice je zavedení nové, právě jednočlenné formy společnosti s ručením omezeným (Societas Unius Personae), jež by zjednodušovala podnikání napříč evropskou unií zejména při zakládání dceřiných společností v jiném než domovském členském státě EU, a to díky harmonizovanému zápisnému řízení, možnosti zápisu do rejstříku online s jednotnou šablonou stanov společnosti a nízkému základnímu kapitálu nutnému pro založení společnosti.: Dostupné na <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52014PC0212>

kapitálových společností za závazky vůbec (akciová společnost), nebo pouze omezeně (společnost s ručením omezeným). S tím také souvisí skutečnost, že vzhledem k osobnímu ručení, tj. solidárnímu a nerozdílnému ručení celým svým majetkem společníků osobních společností za dluhy společnosti, neexistuje u osobních společností na rozdíl od kapitálových společností povinnost vytvářet základní kapitál (výjimkou je komanditní společnost, kde vkladovou povinnost mají pouze komanditisté). U kapitálových společností je pak kapitál tvořen právě těmito vklady společníků. Vzhledem k osobní účasti společníků u osobních společností nemusí tyto také zakládat žádné zákonem stanovené orgány, zatímco kapitálové společnosti je vytvářejí obligatorně. Také ukončení účasti neomezeně ručícího společníka v osobní společnosti způsobuje její zrušení, zatímco na trvání kapitálové společnosti ukončení účasti společníka takový vliv nemá.¹²

Výslovné rozčlenění kapitálových a osobních společností nastalo až v rámci ZOK, naopak dosavadní teorií¹³ byla společnost s ručením omezeným stejně jako komanditní společnost považována většinou za tzv. společnost smíšeného typu, případně za kapitálovou společnost s prvky osobní společnosti. Důvodem výše uvedeného byla mimo jiné i častá osobní účast společníků s. r. o. na její činnosti a na řízení společnosti. K tomu nutno dodat, že zákon ani za předchozí právní úpravy, ani za současné právní úpravy nezakazuje, resp. tedy dovoluje jak přenechání řízení společnosti profesionálnímu managementu, tak řízení společnosti společníky. I dle stávající zákonné úpravy si s. r. o. zachovává další prvky osobní společnosti. Jimi jsou např. omezená převoditelnost obchodního podílu, kdy vstup 3. osoby podléhá schválení valné hromady s. r. o. (není-li na základě společenské smlouvy převod podílu zcela uvolněn), možnost vyloučení převodu i přechodu podílu společenskou smlouvou, či možnost uložení dalších povinností společníkovi na základě společenské smlouvy.¹⁴ Zákon dle mého názoru prvky s. r. o. jako osobní společnosti neopomíjí,

¹² ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B. a kol.: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 2.

¹³ Například DVOŘÁK, T.: *Společnost s ručením omezeným*, Praha, Wolters Kluwer, 2005, POKORNÁ, J.: *Subjekty obchodního práva – vybrané problémy*, Carolinum, 1997, či DĚDIČ, J. a kol.: *Obchodní zákoník. Komentář, díl 2*, Polygon, Praha 2002

¹⁴ ČERNÁ S., ŠTENGLOVÁ I., PELIKÁNOVÁ I. a kol. *Právo obchodních korporací*. Praha: Wolters

pouze jejím zařazením pod kapitálovou společnost zavádí de facto legislativní zkratku pro s. r. o. a akciovou společnost s úmyslem přehlednějšího rozčlenění úpravy.

Pro samotnou definici společnosti s ručením omezeným je nutné citovat její zakotvení v ustanovení § 132 odst. 1 ZOK, kde se uvádí, že: „*Společnost s ručením omezeným je společnost, za jejíž dluhy ručí společníci společně a nerozdílně do výše, v jaké nesplnili vkladové povinnosti podle stavu zapsaného v obchodním rejstříku v době, kdy byli věřitelem vyzváni k plnění.*“. Oproti předchozí úpravě v ObchZ, která v základním ustanovení o společnosti s ručením omezeným v § 105 odst. 1 uváděla, že: „*Společností s ručením omezeným je společnost, jejíž základní kapitál je tvořen vklady společníků a jejíž společníci ručí za závazky společnosti, dokud nebylo zapsáno splacení vkladů do obchodního rejstříku.*“, pak ze základní charakteristiky vymizel důraz na základní kapitál společnosti a vkladovou povinnost společníků. I přesto se společnost s ručením omezeným vyznačuje existencí vlastního majetku, což je projeveno skrze základní kapitál, kde jsou soustředěny vklady společníků. Stejně jako za předchozí právní úpravy je společnost s ručením omezeným nadána od svého vzniku až po svůj zánik právní osobností a je tedy samostatnou entitou, odlišnou od osoby jejího společníka (společníků).

Společnost s ručením omezeným lze charakterizovat podle výše uvedeného toliko jako společnost, ve které společníci ručí jen do výše nesplaceného základního kapitálu, přičemž mají společníci vkladovou povinnost, kdy právě z jejich vkladů je vytvořen základní kapitál společnosti.

V novém pojetí základního kapitálu s. r. o., které již zahrnuje úpravu Nařízení o evropské soukromé společnosti ze dne 25. června 2008, o statutu evropské soukromé společnosti¹⁵, nabývá základní kapitál nově marginální význam a již neplní princip ochrany věřitelů, když je nově stanovena minimální výše vkladu společníka na 1 Kč.

Kluwer 2015, s. 288

¹⁵Nařízení Rady o statutu evropské soukromé společnosti (KOM(2008)396) ze dne dne 25. června 2008. Dostupné na WWW: <https://www.euroskop.cz/8444/11198/clanek/aktualizace-statut-evropske-soukrome-spolecnosti/>

V zákonné definici s. r. o. tedy i nadále zůstává pouze jeden její znak, kterým je vyjádřena samotná podstata této společnosti, a to omezené ručení společníků za dluhy společnosti. Koncepce společnosti s ručením omezeným však zůstává nezměněna, a to i přesto, že v novém znění základního ustanovení o společnosti s ručením omezeným byla vkladová povinnost společníků a základní kapitál zatlačeny do pozadí.

Závěrem této podkapitoly je vhodné zmínit, že stejně jako za předchozí právní úpravy nemusí být účelem společnosti s ručením omezeným výlučně podnikatelská činnost, ale společnost může být založena i k účelu jinému, zákonem nezakázanému. Úprava zůstává zachována i v otázce postavení s. r. o. jako podnikatele. Společnost se vždy zapisuje do obchodního rejstříku a v souladu s ust. § 421 odst. 1 OZ má tedy ex lege postavení podnikatele, ať již byla za účelem podnikání skutečně zřízena či nikoliv. Její podnikatelské postavení však nemá vliv na nutnost získání příslušného oprávnění ke konkrétní podnikatelské činnosti. Z některých druhů podnikání je s. r. o. dokonce vyloučena (např. bankovníctví). Společník se oproti uvedenému pouhou účastí ve společnosti podnikatelem nikdy nestává.

2 Společník ve společnosti s ručením omezeným

2.1 Osoba společníka

Pro potřeby vymezení povinností společníka s. r. o. je zapotřebí si uvědomit, kdo může být společníkem, jakým způsobem se jím může daná osoba stát, a jaký je charakter jeho postavení vůči společnosti.

Zákon o obchodních korporacích legální definici pojmu společníka nepodává. Přesto lze dovodit, že je společník entitou odlišnou od korporace, která má majetkovou účast na základním kapitálu společnosti. Společníkem s. r. o. může být fyzická i právnická osoba, která je nadána právní osobností. Pokud jde o fyzickou osobu, ta nabývá právní osobnost narozením, pokud jde o právnickou osobu, ta ji nabývá fikcí při jejím vzniku. Právní osobnost společníka je základním, nikoliv však jediným omezením osoby společníka na účasti vs. r. o.

V případě fyzické osoby je možná účast na společnosti limitována její plnou svéprávností. Nezletilá, a tedy plně nesvéprávná fyzická osoba, může být společníkem s. r. o. jen tehdy, jedná-li za ni její zákonný zástupce, přičemž k tomuto jednání je zapotřebí pravomocného souhlasu opatrovnického soudu. I u osoby s omezenou svéprávností je možná její účast na s. r. o. avšak za ni jedná její soudem ustanovený opatrovník.¹⁶ U právnických osob platí určitá omezení taktéž. Některé právnické osoby jsou zákonem z účastenství na s. r. o. přímo vyloučeny (Všeobecná zdravotní pojišťovna ČR)¹⁷, a některé právnické osoby (banky, stavební spořitelny či penzijní společnosti)¹⁸ musí pro možnost účastenství na s. r. o. splnit zvláštními zákony stanovené omezující podmínky.¹⁹

¹⁶ DVORÁK, T. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: Wolters Kluwer. 2014. s. 181.

¹⁷Ust. § 7 odst. 6 zákona č. 551/1991 Sb., o Všeobecné zdravotní pojišťovně ČR

¹⁸Ust. §17 zákona č. 21/1997 Sb, o bankách, ust. § 9 odst. 6 a 7 zákona č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a ust. § 36 odst. 1 zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření.

¹⁹ DVORÁK, T. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: Wolters Kluwer. 2014. s. 182.

K této problematice je nutno podotknout, že z nové právní úpravy úplně zmizel zákaz řetězení a maximální limit počtu společníků v jedné s. r. o. (§ 105 odst. 2 a 3 ObchZ). Omezení, kdy jedna fyzická osoba mohla být jediným společníkem nejvýše tří společností s ručením omezeným (§ 105 odst. 2 ObchZ), v zákoně o obchodních korporacích také již nenalezneme. Je tomu tak ze dvou důvodů. Jednak je ochrana proti zneužití řetězení zakotvena v nových pravidlech o vlivné osobě dle ustanovení § 71 a násl. ZOK, a jednak je přímá účast společníků či společností na jiných entitách seznatelná přímo z obchodního rejstříku.²⁰

Postavení společníka může mít za určitých okolností i společnost sama. Předestřená situace, kdy se společnost stane sama sobě společníkem, je ale značně problematická. Proto je nabývání vlastních podílů korporacím zásadně zakázáno (§ 33 ZOK), přičemž výjimečně mohou vlastní podíly nabývat kapitálové společnosti. Ustanovení § 149 výslovně společnosti s ručením omezeným zakazuje smluvní nabývání vlastních podílů převodem. Smyslem zákazu smluvního nabytí podílu je zakázat společnosti za podíl platit. Z tohoto důvodu pak vydržení či dědění vyloučeno není.²¹ Dojde-li k zániku účasti společníka na společnosti jinak než převodem nebo přechodem podílu, vznikne tzv. uvolněný podíl. Ani uvolněný podíl není vlastnictvím společnosti, ta s ním zachází dle zákona pouze jako zmocněnec. Jde o výrazný posun oproti předchozí právní úpravě, kdy obchodní podíl vyloučeného společníka přecházel na společnost. Nabytí účasti s. r. o jako právnické osoby v jiné korporaci však v souladu s výše uvedeným generelně vyloučeno není.

²⁰HAVEL in ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 273.

²¹ČERNÁ S., ŠTENGLOVÁ I., PELIKÁNOVÁ I. a kol. *Právo obchodních korporací*. Praha: Wolters Kluwer 2015, s. 185.

2.2 Podíl

Mezi společníky a společností existuje zvláštní vztah, který je označován jako tzv. „společnický poměr“²². Společník v tomto vztahu vystupuje nejen vůči společnosti, ale také vůči ostatním společníkům a vůči třetím osobám. Tento poměr, vyjádřený účastenstvím společníka ve společnosti, v sobě zahrnuje soubor vzájemných práv a povinností a je představován podílem společníka na s. r. o. Podíl je tak pro společníka zcela klíčovým institutem.

Výše podílu každého jednoho společníka ukazuje míru jeho účasti na základním kapitálu společnosti. Jedná se o relativně konstantní veličinu zapsanou v obchodním rejstříku zlomkem nebo procentem a určenou ve společenské smlouvě. Podíl společníka ve společnosti s ručením omezeným se určuje podle poměru jeho vkladu k výši základního kapitálu. Nově se však může společenská smlouva od uvedené zákonné úpravy odchýlit a stanovit poměr jiný.

Úprava v ZOK zavedla revoluční změnu, která spočívá v možnosti stanovení různých druhů podílů ve společenské smlouvě. Na jednoho společníka může oproti předchozí úpravě v ObchZ připadnout více podílů téže společnosti (a to stejného i různého druhu). Je tedy definitivně opuštěna koncepce kdy jeden společník mohl mít jen jeden podíl a nabytí další majetkové účasti společníka na společnosti mohlo být řešeno pouze srůstáním podílů. Výslovná úprava druhu podílů v ZOK absentuje úmyslně, neboť jednotlivé druhy se určují dle práv a povinností, které jsou s nimi spjaty. V zákonné úpravě je pouze stanoveno, že podíl, který není spjat s žádnými zvláštními právy a povinnostmi, je podílem základním (§ 135 ZOK). Druhy podílů musí být striktně určeny a zapsány do obchodního rejstříku u jednotlivých společníků. Pokud společnost k jejich vymezení nepřistoupí, pak je do obchodního rejstříku údaj zapisován jako základní podíl.

²²DVOŘÁK, T.: *Společnost s ručením omezeným*, Praha, Wolters Kluwer, 2014, s. 176

S možností stanovení různých druhů podílů je však třeba zacházet opatrně, neboť i při jejich vymezení by dle mého názoru společnost měla dodržovat pravidla rovnosti a zákazu diskriminace (blíže viz kapitola 3 a násl. této práce).

2.3 Nabytí účasti společníka ve společnosti

Účast společníka na společnosti může být založena výlučně nabytím podílu. Nabytí podíl, a tím založit svou účast na společnosti, může společník originárně se samotným vznikem společnosti (jako zakladatel) nebo přistoupením do společnosti při zvyšování základního kapitálu (jako extranea). Derivativně může nabytí podíl převodem (jako singulární sukcesor) nebo přechodem (jako univerzální sukcesor).

Vedle základního podaného výčtu je možno nabytí podíl i zvláštními způsoby. V případě neomezeně převoditelného podílu jej lze originárně nabít příklepem v dražbě. Dle rekodifikační úpravy je nově možné i nabytí podíl i od nevlastníka (blíže se tomuto tématu věnuje podkapitola 5.2.3 této práce). V neposlední řadě je dle mého názoru možné podíl nabytí i vydržením.

Právě možnost vydržení podílu však nebyla za předchozí právní úpravy zcela jednoznačná. Úskalí vydržení obchodního podílu představovala skutečnost, že podíl v s. r. o. nemohl být představován cenným papírem a nebyl doktrínou ani judikaturou považován za věc (na rozdíl od akcie), ale za majetkovou hodnotu. Přitom v SOZ nebylo vydržení majetkové hodnoty na rozdíl od práv a věcí výslovně upraveno. Nejvyšší soud ve své konstantní judikatuře opakovaně dovodil²³, že akcie představuje souhrn práv a povinností akcionáře, tak jako podíl představuje souhrn práv a povinností společníka s. r. o. A dále, že za situace, kdy nelze o možnosti vydržet akcii (jako věc movitou) pochybovat, by byl závěr, že podíl vydržet nelze, zcela nelogický. Dovolací soud tak uzavřel, že vydržení obchodního podílu bylo za

²³ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2007, sp. zn. 29 Odo 1216/2005, nebo rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 11. 12. 2007, sp. zn. 29 Odo 346/2006

analogického použití úpravy vydržení věcí movitých i za předchozí právní úpravy možné.

Za stávající právní úpravy dle § 489 a 498 odst. 2 OZ, je zřejmé, že je podíl věcí movitou a nehmotnou, odpadají tak předestřené pochyby o jeho právním režimu a nelze pochybovat o tom, že by podíl nemohl být předmětem vydržení. Společníkem se může tedy stát i osoba na základě vydržení podílu.

2.3.1 Založení účasti společníka podílem v SJM

Podíl může společník nabýt do svého výlučného vlastnictví, do spoluvlastnictví i do společného jmění manželů. Poslední forma vlastnictví a její spojení s členstvím v obchodní korporaci je v současnosti předmětem mnoha odborných diskuzí a názorových střetů, a proto považuji za vhodné věnovat se jí hlouběji.

Předchozí občanský zákoník v § 143 odst. 2 výslovně zakotvoval, že pokud se jeden z manželů stane společníkem obchodní společnosti za trvání manželství, nezakládá jeho nabytí podílu účast druhého manžela na této společnosti. Nahrazující ust. § 709 OZ, pouze konstatuje zřejmé, a to že součástí společného jmění je také podíl manžela v obchodní společnosti, který tento nabyt v době trvání manželství. Norma o nezaložení účasti druhého manžela absentuje. Komplikace nastává spolu s ust. § 32 odst. 4 ZOK, které říká, že je-li podíl ve spoluvlastnictví, jsou spoluvlastníci společným společníkem.

Základní otázka, zda se nabytím podílu za trvání manželství stane druhý manžel taktéž společníkem společnosti, rozděluje doktrinální kruhy na dva hlavní proudy.

Většinový názor, že účast druhého manžela nevzniká, zastává Eichlerová²⁴, Dvořák²⁵, Zuklínová²⁶, Dědič a Šuk²⁷ či Ministerstvo spravedlnosti²⁸, a to z následujících důvodů. Právní úprava v občanském zákoníku se týká toliko manželského majetkového práva a osobní složky podílu se netýká. Při vypracování návrhu znění se tak vzhledem k systematickému zařazení ustanovení, dikce „majetková hodnota“ podílu jevila jako nadbytečná, a proto byla vypuštěna. Použití singuláru v ust. § 709 odst. 3 OZ „*stal-li se manžel*“ předpokládá, že se společníkem stane jen jeden manžel, a pro tento případ stanovuje ustanovení pouze důsledek. Nikdo nemůže být nucen stát se společníkem proti jeho vůli. Opačným výkladem by byla narušena právní jistota ostatních členů, resp. spoluzakladatelů společnosti. Pokud by platil opak, bylo by ustanovení § 709 odst. 3 nadbytečné neboť stejné důsledky (podíl patří do SJM) plynou již z odst. 1 téhož ustanovení.

Menšinový názor o vzniku účasti i druhého manžela zastává např. Čech²⁹, Bezouška³⁰ a Havel³¹ či Pokorná³². Argumenty této skupiny lze shrnout následovně. Jazykový výklad samotné dikce ustanovení § 32 odst. 4 ZOK. Podíl je jednotný, není fakticky oddělena jeho složka osobní a majetková, právně regulovat každou složku

²⁴ Eichlerová in ČERNÁ S., ŠTENGLLOVÁ I., PELIKÁNOVÁ I. a kol. *Právo obchodních korporací*. Praha: Wolters Kluwer 2015, s. 309

²⁵ DVOŘÁK, T.: *Společnost s ručením omezeným*, Praha, Wolters Kluwer, 2014, s. 174.

²⁶ ZUKLÍNOVÁ in ŠVETKA, J. et al. *Občanský zákoník. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, ISBN 80-7985-321-9

²⁷ Dědič, J., Šuk, P.: K některým výkladovým otázkám právní úpravy podílu v obchodní korporaci. *Obchodněprávní revue* 6/2014

²⁸ Důvodová zpráva k tzv. malé novele NOZ. Dostupné na [www. https://www.obczan.cz/clanky/mala-novela-obcanskeho-zakoniku](https://www.obczan.cz/clanky/mala-novela-obcanskeho-zakoniku)

²⁹ Čech, P. Činí rekodifikace z obou manželů společníky? In: *Právní rádce*. 10/2013, str. 26-27.

³⁰ BEZOUŠKA, P., PIECHOWICZOVÁ, L.: *Nový občanský zákoník. Nejdůležitější změny*. Olomouc: ANAG, 2013, s. 115.

³¹ BEZOUŠKA, P HAVEL, B. – Podíl v obchodní korporaci ve společném jmění manželů, prý vše jasné... *Obchodněprávní revue* 4/2015. s. 97

³² POKORNÁ In KOLEKTIV AUTORŮ: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*, 1. Vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN: 978-80-7478-326

jinak či nabýt každou složku zvlášť, nelze. Dosavadní judikatura Nejvyššího soudu, která se týkala tzv. BSM, si vypomáhala rozdělením podílu na majetkovou a osobní složku podílu, který nebyl věcí. Opačně nelze argumentovat ani systematikou, neboť § 32 odst. 4 neřeší osobní práva, nýbrž majetková (v opačném výkladu jsou zaměňována osobní práva a práva spjatá výlučně s určitou osobou), např. hlasovací právo jako dílčí subjektivní právo spjaté s vlastnictvím podílu je právem majetkovým, byť je spjato výlučně se společníkem – účast tedy není osobním, ale majetkovým právem. Projev vůle druhého manžela není třeba, analogické nabytí nemovitosti do SJM jedním manželem taktéž druhému manželovi zakládá práva a povinnosti bez ohledu na jeho vůli.

Osobně tento doktrinální spor vidím jako konflikt práva *de lege lata* a *de lege ferenda*, a řešení v otázce aplikace § 2 odst. 2 OZ.

Přikláním se k menšinovému názoru, a to z následujících důvodů. Gramatický výklad předmětných ustanovení si nijak neprotiřečí, ustanovení na sebe logicky navazují. První je příčina (manžel se stal společníkem), následuje následek (podíl je v SJM), který je zároveň příčinou dalšího následku (členy jsou všichni spoluvlastníci). Úprava v ZOK je úpravou speciální. Výslovně řeší to, co OZ nenáleží (a to je vznik členství ve společnosti). Na druhou stranu mám za to, že osobní a majetková složka podílu může být oddělena, kdy např. v případě prohlášení kmenového listu za neplatný, ztrácí člen svá práva a povinnosti (zákon o něm hovoří jako o bývalém členu), přesto i nadále zůstává vlastníkem podílu (společnost je jen jeho správcem), (blíže viz podkapitola 5.2). Uvedené však neznamená, že to, co se stane s jednou složkou, nemůže podmínit následek pro druhou složku, jako právě v tomto případě. Stejně tak mám za to, že vůle manžela stát se či nestát společníkem není v ničem směrodatná, neboť situace, kdy osobě vznikají práva a povinnosti bez ohledu na její vůli, nejsou ničím výjimečným.

Mám tedy za to, že *de lege lata* se druhý manžel stává společníkem společnosti. Nelze však pominout druhý doktrinální proud, z jehož argumentace (mimo jiné i z historických výkladů) vyplývá, že úmyslem zákonodárce asi skutečně nebylo účast

druhého manžela na společnosti založit. Následky výkladu de lege lata jsou také spíše negativní, dochází k mimořádnému omezení obou manželů. První nemůže fakticky nikdy nabýt účast ve společnosti sám a sám se věnovat „svému podnikání“ s výhodami omezeného ručení. Druhý může být nucen dodržovat například zákaz konkurence, což může mít až fatální důsledky pro jeho vlastní podnikání. O právní nejistotě zakladatelů, kteří fakticky ztrácejí možnost volby ostatních členů, ani nemluvě. Z tohoto důvodu mám za to, že názor druhé skupiny je de lege ferenda.

Pro budoucí rozhodování soudů bude tedy pravděpodobně nejzásadnější výklad ustanovení § 2 odst. 2 OZ, které na jednu stranu říká, že zákonnému ustanovení nelze přikládat jiný význam, než jaký plyne z vlastního smyslu slov v jejich vzájemné souvislosti, avšak na druhou stranu, nesmí být výklad v rozporu jasným úmyslem zákonodárce, a nikdo se nesmí dovolávat slov právního předpisu proti jeho smyslu.

3 Systematika povinnosti společníků

Povinnosti společníka s. r. o. lze rozdělit podle několika kritérií. Jelikož jsou již jednotlivé systematiky dělení povinností společníků různých autorů velmi podrobně rozebrány mými kolegy v mnoha diplomových pracích³³, a také z důvodu čistě doktrinálního významu této problematiky, se jí nezabývám hlouběji a pouze shrnuji následující. Jedním z možných členění je na zákonem upravené povinnosti společníků a na okruh dalších obvyklých povinností.³⁴ Druhým možným rozdělením povinností podle jejich charakteru, je na majetkové a nemajetkové, přičemž se dle mého názoru jedná o nejčastěji užívané členění v doktrinálních kruzích³⁵. Dále se v odborných publikacích lze setkat i s členěním na základní, resp. hlavní a druhotné, tedy vedlejší povinnosti³⁶ nebo s rozdělením na ty, které tvoří součást obchodního podílu (tato kategorie se dále dělí na povinnosti vznikající ex lege a na povinnosti sice zákonem upravené, avšak zároveň ve společenské smlouvě výslovně stanovené), a pak na tzv. ostatní povinnosti.³⁷

Pro účely této diplomové práce bude vycházeno ze systematiky majetkového a nemajetkového pojetí povinností společníka. Důvodem je především rozdíl mezi

³³ Například KEC, J., *DP Povinnosti společníků s ručením omezeným*, datum uzavření rukopisu červen 2014, či PĚNIČKOVÁ, N., *DP Povinnosti společníků s ručením omezeným*, datum uzavření rukopisu březen 2013.

³⁴ BARTOŠÍKOVÁ, M.; ŠTENGLOVÁ, I. *Společnost s ručením omezeným*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003. ISBN 80-7179-734-0. s. 159 -167

³⁵ PELIKÁNOVÁ, I.; ČERNÁ, S. a kol. *Obchodní právo. Společnosti obchodního práva a družstva. II. díl*, Praha: Wolters Kluwer, 2006, s. 65

FALDYNA, F.; POKORNÁ, J.; TOMSA, M. et al. *Obchodní právo*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2005. ISBN 80-86395-90-1. s. 330.

ŠEVČÍK, D. *Společnost s ručením omezeným: Právní úprava po novele*. 1. vyd. Praha: PROSPEKTRUM spol. s r.o., 2001. s. 185.

BĚHOUNEK, Pavel. *Společnost s ručením omezeným prakticky včetně účetnictví a daní*. 11. přepracované vydání. Ostrava: ANAG, 2014. s. 13.

³⁶ DVOŘÁK, T.: *Společnost s ručením omezeným*, Praha, Wolters Kluwer, 2014, s. 203-204

³⁷ DĚDIČ, J.; KUNEŠOVÁ – SKÁLOVÁ, J. *Společnost s ručením omezeným z právního a účetního pohledu*. 1. vyd. Praha: POLYGON, 1999. s. 219.

smyslem obou druhů povinností. Zatímco u majetkových povinností lze říci, že společníka zavazují „fyzicky“ co do splnění např. vkladové či příplatkové povinnosti, tak u druhé kategorie dochází k pojetí povinností spíše „morálnímu“, které vyplývá z principů korporátního práva, dobrých mravů, profesionality, poctivého obchodního styku, či dodržování závazků převzatých společníkem vůči společnosti, atp. V druhé řadě nelze ponechat bez povšimnutí, že právě termíny majetková a nemajetková práva a povinnosti jsou užívány i v rozhodnutích Nejvyššího soudu.³⁸

Obecně lze konstatovat, že nemajetkové povinnosti jsou zastřešeny generálním ustanovením § 212 OZ, a jejich založení či další specifikace je většinou odvislá od společenské smlouvy. Majetkové povinnosti jsou oproti tomu většinou upraveny s minimálními odchylkami kogentně v samostatných ustanoveních ZOK.

Ačkoliv se konkrétní řazení jednotlivých povinností v systému majetkových a nemajetkových povinností dle výše uvedených zdrojů liší, lze jejich základní rozdělení shrnout následovně. Mezi majetkové povinnosti se řadí povinnost vkladová a příplatková a povinnost odevzdat kmenový list. Pod skupinu povinností nemajetkových se podřazuje povinnost loajality, zákaz konkurenčního jednání, povinnost osobně se podílet na činnosti společnosti, zákaz zneužívání hlasovacího práva, povinnost zachovávat mlčenlivost, povinnost oznámit změnu údajů zapisovaných do seznamu společníků, atp. Smíšený charakter má povinnost ručební, ta se nejprve projevuje pasivně, avšak v okamžiku vyzvání společníka věřitelem ke splnění dluhu za společnost získává ryze majetkový charakter. Pro účely této diplomové práce bude ručební povinnost zařazena do kapitoly majetkových povinností.

Jak již bylo uvedeno, práva a povinnosti společníka mohou být nad rámec zákonných ustanovení uloženy společenskou smlouvou. Nelze však společenskou smlouvou odnímat práva a povinnosti kogentně stanovené zákonem. Korektivem pro ukládání a konkretizaci práv a povinností ve společenské smlouvě představuje zásada rovnosti, zásada zákazu diskriminace a zásada šetření práv a oprávněných zájmů

³⁸ Např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 3. 3. 1998, sp. zn. 2 Odon 46/97, nebo rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 18. 1. 2005, sp. zn. 4 Tz 207/2004

společníka, které jsou upraveny ve větě druhé § 212 odst. 1 OZ: „*Korporace nesmí svého člena bezdůvodně zvýhodňovat ani znevýhodňovat a musí šetřit jeho členská práva a oprávněné zájmy.*“ Společenská smlouva může v rámci těchto zásad stanovit pro různé společníky různá práva a povinnosti, čímž fakticky dochází k vytváření různých druhů podílů.

4 Nemajetkové povinnosti společníka s. r. o.

4.1 Povinnost loajality

Podle četných publikací a výkladů³⁹ se jedná o nejzákladnější povinnost společníka ve společnosti. Nejedná se o povinnost výslovně stanovenou ZOK v díle o právech a povinnostech společníka s. r. o. Povinnost se odráží v první větě ustanovení § 212 odst. 1 OZ, které říká, že: „*Přijetím členství v korporaci se člen vůči ní zavazuje chovat čestně a zachovávat její vnitřní řád.*“ Ustanovení sice neobsahuje přímo dikci „povinnost loajality“ přesto je v něm obsahově vyjádřena.

Sousloví povinnost loajality se výslovně vyskytuje v ustanovení § 51 ZOK, ve kterém se objevuje povinnost činit rozhodování člena orgánů společnosti s nezbytnou loajalitou. Ačkoliv společník může být považován za člena valné hromady⁴⁰, a tedy orgánu společnosti, je aplikace tohoto ustanovení na členy nejvyššího orgánu kapitálové společnosti vyloučena (ust. § 70 ZOK). O výkonu funkce s nezbytnou loajalitou hovoří taktéž ust. § 159 odst. 1 ZOK, to se ale obdobně aplikuje pouze na členy orgánů volených. Dvě poslední ustanovení nelze tudíž na povinnost pro společníky s. r. o. uplatnit a je nutné vycházet výlučně z ust. § 212 odst. 1 OZ.

Zákonné zařazení této povinnosti do obecných ustanovení OZ a její absence ve výčtu konkrétních povinností společníků s. r. o. v ZOK je v zásadě správné a logické. Jednak se totiž nejedná o speciální pravidlo pro obchodní společnosti, ale o obecnou zásadu dopadající na všechny právnické osoby korporátního typu⁴¹, a jednak zcela odpovídá obecnému a nadřazenému charakteru této povinnosti.

³⁹ DVORŽÁK, T. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: Wolters Kluwer 2014, s. 204

POKORNÁ, J. *Obchodní společnosti po novelizaci obchodního zákoníku*. Praha: LINDE, 1997. s. 64,

POKORNÁ, J. in FALDYNA, F. a kol. *Obchodní právo*. Praha: ASPI, 2005. s. 330.

PELIKÁNOVÁ, I.; ČERNÁ, S. a kol. *Obchodní právo. Společnosti obchodního práva a družstva. II. díl*, Praha: ASPI, a.s., 2006. s. 65.

⁴⁰ Otázka, zda je společník členem valné hromady v pravém smyslu není odbornou veřejností řešena jednotně (bližší podkapitola Povinnost upřednostnit zájmy společnosti a střet zájmů).

⁴¹ HAVEL, B. a kol. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava:

Nejvyšší soud ČR vyjádřil, že: „*Princip loajality společníka vůči společnosti je základním východiskem všech jeho povinností. Princip loajality je výkladovým pravidlem, v jehož rámci je třeba interpretovat jednotlivé dílčí povinnosti společníka vůči společnosti.*“⁴² Povinnost loajality ve smyslu generálního pravidla vyplývá i z další judikatury, např. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. března 2010, sp. zn. 7 Cmo 269/2009⁴³. Předestřené usnesení stanoví, že z povinnosti loajality společníkovi vyplývá povinnost nečinit vůči společnosti nic, co by ve svém důsledku mělo negativní vliv pro společnost, a to i v rámci jejího vztahu k dalším společníkům, či třetím osobám.

Povinnost loajality lze chápat především jako obecný právní princip, který plní funkci interpretační a aplikační, a zároveň mu lze přiznat i funkci regulační v případech, kdy není škodlivé jednání či opomenutí společníka postiženo jinou právní normou. Černá pak uvedené rozšiřuje i o funkci derogační: „*Je tomu tak v případech, kdy sice existuje speciální norma upravující chování společníka, ale její aplikace by vedla k věcně nespravedlivému rozhodnutí odporujícímu právě povinnosti loajality*“⁴⁴. Na povinnost loajality lze tedy nahlížet ve smyslu obecného principu jako na výkladové pravidlo dalších povinností společníka, lze ji tedy komplexně vztáhnout na celé společníkovo jednání a chování vůči společnosti, kdy i výkon jeho ostatních povinností musí probíhat se zřetelem k ní.

Princip loajality je založen dobrovolnou účastí společníka ve společnosti, kdy se vyvozuje povinnost společníka jednat v zájmu společnosti tak, aby bylo dosahováno účelu jejího založení, resp. existence podle společenské smlouvy. A contrario je tedy společník povinen zdržet se chování, které by účel společnosti neumožňovalo nebo

Sagit, 2012, s. 123.

⁴² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2007, sp. zn. 29 Odo 387/2006

⁴³ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26.7.2006 sp. zn. 29 Odo 387/2006 in DĚDIČ,J.; LASÁK, J. *Právo kapitálových společností. Přehled judikatury s komentářem*. 2. díl. Praha: LINDE, 2010. s. 1743.

⁴⁴ ČERNÁ, S. *Obchodní právo: Akciová společnost. 3. díl*. Praha: ASPI, 2006. s. 185.

mařilo.⁴⁵ K porušení této povinnosti může dojít ze strany společníka jak konáním, tak nekonáním. Na povinnost loajality totiž nemůže být nazíráno pouze v aktivním smyslu, kdy má společník povinnost chovat se čestně, dodržovat vnitřní řád společnosti a obecně svým jednáním dosahovat účelu společnosti, nýbrž i z pasivního hlediska, kdy společník nesmí konat nic, co by společnost poškozovalo.

V předchozích odstavcích byla povinnost loajality popsána jako obecný princip, jež se prolíná napříč všemi povinnostmi společníka. Tuto povinnost lze však interpretovat také v užším slova smyslu, kdy je povinnost loajality chápána jako povinnost samostatná, přičemž lze pod tuto povinnost subsumovat celou řadu dílčích povinností. Ty není možné zachytit v zákoně, protože konkrétní povinnosti vznikají více méně ad hoc, ale některé lze dovozovat z odborné literatury i judikatury⁴⁶. Mezi nejdůležitější lze dle mého názoru zařadit povinnost mlčenlivosti, povinnost nevyvíjet tlak na orgány korporace a jejich členy, povinnost uzavírání obchodů respektujících oprávněné zájmy korporace, povinnost nezneužít právo převést podíl k obejití povinností, jež by jinak společníku plynuly z případné likvidace apod.

4.1.1 Povinnost loajality vůči ostatním společníkům

Považuji za nezbytné se v rámci problematiky povinnosti loajality pozastavit i nad otázkou jejího zastřešení vztahu společníka vůči ostatním společníkům. Zákon formuluje povinnost loajality výslovně pouze ve vztahu společníka ke společnosti. Judikaturou a odbornou literaturou je však dovozována i do vztahu mezi společníky navzájem, a to zpravidla bez dalšího.⁴⁷ Pouze v jednom komentáři k zákonu

⁴⁵ DVOŘÁK, T. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: Wolters Kluwer 2014, s. 204

⁴⁶ KOLEKTIV AUTORŮ: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*, 1. Vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2014

Z judikatury pak např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2007, sp. zn. 29 Odo 387/2006, který dovedl povinnost společníka při převodu obchodního podílu neúměrně a neodůvodněně neohrozit další činnost a existenci společnosti, resp. povinnost nezneužít právo převést podíl k obejití povinností, jež by jinak společníku plynuly z případné likvidace či prohlášení konkursu na majetek společnosti.

⁴⁷ Usnesení Ústavního soudu, sp. zn. I. ÚS 3168/11, ze dne 8. 12. 2011

o obchodních korporacích je prezentován názor Dvořáka, že v některých případech je povinnost loajality vůči ostatním společníkům fakticky neproveditelná. Jedná se zejména o situace, kdy je členská základna anonymní nebo tak početná, že není řadovému společníkovi ani známo, kdo další je spolu s ním členem společnosti. Na tomto základě pak uvedený autor dochází k závěru, že „*jediný funkční výklad zákona je ten, že je-li člen loajální ke korporaci, je tím loajální i vůči všem jejím ostatním členům*“⁴⁸

Uvedené pojetí loajality vůči ostatním společníkům je pak dle mého názoru zcela v souladu se smyslem a účelem zákonného ustanovení, avšak z odlišných důvodů. ObchZ stanovil v ustanovení § 105 odst. 3 maximální počet členů s. r. o. na 50 společníků. Přesto, že v ZOK již žádný takový numerus clausus pro počet společníků v s. r. o. nenalezneme, a nově tedy není počet společníků v s. r. o. zákonně limitován, nelze dle mého názoru výše uvedený příklad a závěr na společnost s ručením omezeným zcela vztáhnout. Je to zejména z toho důvodu, že na rozdíl od akciové společnosti (vyjma akciové společnosti s jediným akcionářem) musí být všichni společníci s. r. o., resp. jejich osobní údaje, zapsány v obchodním rejstříku.⁴⁹ Tím je anonymita členské základny *de facto* vyloučena. Stejně tak vysoce početná základna společníků, je kvůli samotné koncepci společnosti s ručením

KOLEKTIV AUTORŮ: Zákon o obchodních korporacích: komentář, 1. Vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2014

ČERNÁ S., ŠTENGLOVÁ I., PELIKÁNOVÁ I. a kol. *Právo obchodních korporací*. Praha: Wolters Kluwer 2015, s. 325

⁴⁸ Dvořák T., in KOLEKTIV AUTORŮ: Zákon o obchodních korporacích: komentář, 1. Vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2014

⁴⁹ Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, stanovuje v ustanovení § 48, odst. 1, písm. j) speciálně pro společnost s ručením omezeným povinnost zapisovat údaje o jejích společnicích (konkrétně se jedná o jméno a sídlo nebo adresa místa pobytu, popřípadě také bydliště, liší-li se od adresy místa pobytu, jejich společníků, výše podílu každého společníka, druh podílu a popis práv a povinností s ním spojených alespoň odkazem na společenskou smlouvu uloženou ve sbírce listin a údaj o tom, zda byl na podíl vydán kmenový list). Pro akciovou společnost pak toto ustanovení pod písmenem k) ukládá tuto povinnost pouze u společnosti s jediným akcionářem (konkrétně se zapisuje jméno a sídlo nebo adresa místa pobytu, popřípadě také bydliště, liší-li se od adresy místa pobytu, tohoto akcionáře).

omezeným a zejména kvůli udržení nekomplikované usnášenišchopnosti valné hromady spíše nepravděpodobná (ačkoliv ne nemožná).

Dvořákova argumentace jeho funkčního pojetí povinnosti loajality vůči ostatním společníkům pak v souladu s výše uvedeným na společníky s. r. o. úplně nedopadá. Nicméně je dle mého názoru těžko představitelný výklad, že by mohla být povinnost loajality vůči ostatním společníkům vykládána bez derivativního odvození od loajality vůči společnosti. Jinými slovy, to, že by se povinnost loajality společníka vztahovala ke všem společníkům již jen na základě jejich prostého členství, bez ohledu na to, zda by se případné její porušení bezprostředně dotýkalo zájmů společnosti či nikoli, je pro rozpor s principem šetření smyslu a účelu zákona nemyslitelné. Opačný výklad by totiž vedl k naprosto absurdním závěrům. Společník by mohl být postihován za porušení loajality, resp. zákazu konkurence např. v situaci, kdyby konkuroval živnosti pouze jiného společníka, bez ohledu na zcela odlišný předmět podnikání společnosti. Dalším případem by mohlo být porušení povinnosti mlčenlivosti, kdy by jeden ze společníků předával třetím osobám důvěrné informace o druhém společníkovi, přičemž by se tyto nikterak nevztahovaly ke společnosti či jejímu podnikání a tato činnost by tedy nepůsobila společnosti samé žádnou újmu.

Nezbývá než uzavřít, že jediný možný výklad povinnosti loajality vůči ostatním společníkům je takový, že tato musí být vždy odvozena od loajality ke společnosti samé. Chová-li se společník loajálně ke korporaci, je tím loajální i vůči všem jejím ostatním společníkům.

4.1.2 Povinnost upřednostnit zájmy společnosti a střet zájmů

Je nutné zmínit, že samotná povinnost loajality, byť tolik zdůrazňovaná a zařazovaná mezi nejzákladnější povinnosti společníka, nezabavuje společníka práva hájit jeho vlastní zájmy. Zájmy společnosti a zájmy společníků mohou být v mnoha případech rozporné. V nejlepším zájmu společnosti tak může být nevyplácení zisku a jeho investování do technologického vývoje, zatímco zájem společníků naopak může spočívat

ve výplatě co nejvyššího podílu na zisku. Tím, že společníci v tomto případě prosazují výplatu zisku, však nepochybně neporušují loajalitu podle ust. § 212 odst. 1, byť by takový postup nebyl v nejlepším zájmu korporace.⁵⁰ Vystává otázka, zda by se již jednalo o porušení loajality tehdy, kdy by se společníci domáhali výplaty zisku v případě ohrožení společnosti úpadkem. Podíly na zisku jsou vypláceny na základě schválení účetní závěrky společnosti a následného usnesení valné hromady o rozdělení zisku. Skutečné vyplacení podílu na zisku je v rukou statutárního orgánu, kdy podíl na zisku (ani záloha) nesmí být dle §40 ZOK vyplacen, pokud by tím byl způsoben úpadek společnosti. Zavádí se pravidlo, dle kterého se výplaty prostředků společnosti testují tzv. testem insolvence⁵¹. Přitom je to právě statutární orgán, který poruší povinnost péče řádného hospodáře v případě vyplacení zisku, aniž by byl proveden test insolvence nebo aniž bylo dbáno uvedeného zákonného zákazu, v případě kladného výsledku testu. Důvodem je jednak skutečnost, že na rozdíl od statutárního orgánu nemají společníci vždy veškeré informace o stavu korporace a současně nemusí mít odborné znalosti,⁵² a jednak valná hromada hájí spíše zájmy společníků, zatímco statutární orgán hájí především zájmy společnosti.⁵³ Nezbyvá než uzavřít, že ani v takto nastíněném případě by dle mého názoru k porušení povinnosti loajality ze strany ziskuchtivých společníků nedošlo.

Pro otázku upřednostnění zájmů společnosti nad vlastní zájmy společníka je vodítkem dosavadní judikatura Nejvyššího soudu. Nejvyšší soud ve svém aktuálním usnesení ze dne 31. 8. 2015, sp. zn. 29 Cdo 1436/2014, řešil otázku, zdali je společník na základě principu loajality ke společnosti povinován uzavřít se společností smlouvu,

⁵⁰ ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, Z., ŠUK, P.: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 1076.

⁵¹ Procházka, T., Mačát J.: Rozdělení zisku v s. r. o. tak, aby se jednatel vyhnul odpovědnosti za škodu: *Právo*, 3. 6. 2015, s. 27-30. Dostupný z WWW:

<http://www.dhplegal.com/files/6a86df7762c7ead725fc55733d1fa730.pdf>

⁵² LUKÁŠOVÁ, M.: Podíly na zisku a omezení výplaty zisku, 14. květen 2015. Dostupný z WWW: <http://www.kontoslužba.eu/akt7.html>

⁵³ Procházka T., Mačát J.: Rozdělení zisku v s. r. o. tak, aby se jednatel vyhnul odpovědnosti za škodu: *Právo*, 3. 6. 2015, s. 29. Dostupný z WWW:

<http://www.dhplegal.com/files/6a86df7762c7ead725fc55733d1fa730.pdf>

potřebnou pro naplnění účelu jejího předmětu podnikání. Konkrétně společnost uplatňovala po společníkovi škodu, protože společník v rámci jeho konkurenčního postavení odmítl se společností uzavřít sublicenční smlouvu a společnost pak nemohla poskytovat služby ostatním korporacím ve skupině. Nejvyšší soud dovodil, že: *„Podniká-li společník ve stejném oboru a na stejném trhu, logicky společností konkuruje, a získává obchody i na její úkor. Ani z principu loajality přitom neplyne povinnost společníka, který této zákonné možnosti využije, aby uzavíral obchody se „svoji“ společností či „své“ společností (která je ve vztahu k němu soutěžitelem) poskytoval jakoukoliv konkurenční výhodu.“* a dále, že *„Pouze z principu loajality však nelze dovozovat povinnost společníka přenechat společností ze svého majetku určitou věc, právo či jinou majetkovou hodnotu, byť by byly potřebné pro podnikání společností.“*⁵⁴

Je nutné uvést i dřívější usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. ledna 2006, sp. zn. 29 Odo 1007/2005. V dané věci bylo předmětem řízení vyloučení společníka, resp. společnosti. Společnice pronajímala společností nebytové prostory, ve kterých bylo umístěno i sídlo společnosti. V důsledku rozporů s druhým společníkem se pak soudně domáhala deklarace neplatnosti nájemní smlouvy a vyklizení nemovitosti a zároveň fakticky bránila společností v užívání předmětných prostor. Takové jednání soud již jako jednání v rozporu s povinností loajality vyhodnotil.⁵⁵

Hranice, kdy je společník oprávněn hájit ještě své zájmy a upřednostnit je před zájmy společností, aniž by došlo k porušení povinnosti loajality, není zcela ostrá. Na základě judikatury Nejvyššího soudu lze dojít k závěru, že po společníku nelze na bázi principu loajality spravedlivě požadovat uzavření smlouvy, resp. přenechání společností určité věci, práva či jiné majetkové hodnoty ze svého majetku, a to ani tehdy, pokud toto jednání je společností k újmě, avšak pokud již byl kontraktační

⁵⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2015, sp. zn. 29 Cdo 1436/2014

⁵⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. ledna 2006, sp. zn. 29 Odo 1007/2005: *Jedná se o první přelomové rozhodnutí, které povinnost loajality obsahově vymezilo jako „Povinnosti společníka vyplývají nejen ze zákona či společenské smlouvy, ale též ze zásad, na nichž je postaven obchodní zákoník, ze závazků převzatých společníkem vůči společností, popřípadě z jiných právních skutečností.“* S pojmem povinnosti loajality jako takovým ještě nepracuje.

proces uzavřen, musí se společník smlouvou řídit a nemůže ji ke škodě společnosti porušovat.

Související a doktrinálně intenzivně řešenou problematikou je pak střet zájmů, upravený v hlavě 1 dílu 7 ZOK, a jeho aplikace na společníka s. r. o. Konkrétně jde o ustanovení §§ 54-56ZOK ve spojení s ustanovením § 70 ZOK.

V ust. § 54 odst. 1 se podává, že: *„Dozví-li se člen orgánu obchodní korporace, že může při výkonu jeho funkce dojít ke střetu jeho zájmu se zájmem obchodní korporace, informuje o tom bez zbytečného odkladu ostatní členy orgánu, jehož je členem, a kontrolní orgán, byl-li zřízen, jinak nejvyšší orgán. To platí obdobně pro možný střet zájmů osob členovi orgánu obchodní korporace blízkých nebo osob jím ovlivněných nebo ovládaných.“* a v odst. 4, že: *„Kontrolní nebo nejvyšší orgán může na vymezenou dobu pozastavit členu orgánu, který oznámí střet zájmu podle odstavce 1, výkon jeho funkce.“* Stejný postup jako v § 54 odst. 1 ZOK je pak členu orgánu obchodní korporace uložen i v případě záměru uzavřít s korporací smlouvu (§ 55 odst. 1 ZOK). Pro otázku povinnosti upřednostnění zájmů společnosti nad zájmy společníka je zásadní ustanovení § 54 odst. 3, které stanoví povinnost člena jednat v zájmu obchodní korporace, a které explicitně vyjadřuje nadřazenost zájmů korporace nad vlastními zájmy jejího člena. Dle stěžejního ust. § 70 ZOK platí, že se ustanovení dílu 7 ZOK s výjimkou § 54 až 56 (mimo jiné) nepoužijí na nejvyšší orgán kapitálové společnosti, a contrario je derivativně vyjádřeno jejich uplatnění pro valnou hromadu společnosti s ručením omezeným.

Nešťastné ustanovení § 70 a otázka, zda společník s. r. o. podléhá uvedeným pravidlům o střetu zájmů a notifikační povinnosti pak rozděluje odbornou veřejnost na dva názorové tábory.

První skupina, do které můžeme zařadit Štenglovou⁵⁶ Bělohávkou⁵⁷ či Dvořákou⁵⁸, je přesvědčena o aplikovatelnosti úpravy střetu zájmů na společníky s. r. o.,

⁵⁶ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, Z., ŠUK, P.: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 145.

a to víceméně na základě gramatického a logického výkladu samotných zákonných ustanovení. Čech, byť odpůrce tohoto pojetí, přiznává, že závěr o aplikovatelnosti ustanovení podporuje dikce samotného § 54 odst. 1 ZOK, který (na rozdíl od řady dalších) nepojednává výslovně o členech statutárního, dozorčího či voleného orgánu, ale o orgánu korporace obecně.⁵⁹

Druhá skupina pak poukazuje na celou řadu faktických problémů, které by výše uvedený výklad přinesl.

Čech⁶⁰ spatřuje problém v možnosti pozastavení výkonu funkce společníka, (tedy výkonu jeho hlasovacího práva na valné hromadě) dle § 54 odst. 4, když případy, ve kterých společník hlasovací právo nevykonává, jsou stanoveny taxativně v § 173 ZOK. Nepovažuje za přijatelné, aby cílem zákonodárce bylo okruh těchto případů neomezeně rozšiřovat, a to dokonce prostým rozhodnutím valné hromady.

Kdyby se měla informační povinnost vztahovat na společníky s. r. o., použil by pak zákonodárce dle Dědiče⁶¹ zřejmě spíše formulaci, že se příslušná ustanovení vztahují na členy nejvyššího orgánu a nikoliv, že se vztahují na nejvyšší orgán. To podpírá historickým výkladem, kdy původní předloha zákona stanovení výjimky pro nevyločení §§ 54-56 ZOK ve vztahu k nejvyššímu orgánu neobsahovala. Dědič uvádí, že při projednávání předlohy zákona však byl vznesen dotaz ohledně výkladu ustanovení §§ 54-56 ZOK, v nichž se výslovně nejvyšší orgán zmiňuje (nejvyššímu orgánu je nutno sdělit příslušné skutečnosti v případě neustaveného kontrolního orgánu), a pokud současně § 70 ZOK aplikaci těchto ustanovení na nejvyšší orgán vylučuje. To bylo potom pravým důvodem, proč se objevil v § 70 ZOK i odkaz na

⁵⁷ BĚLOHLÁVEK, A. J. a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, str. 431

⁵⁸ DVOŘÁK, T. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: Wolters Kluwer 2014, s. 206

⁵⁹ ČECH, Petr. Nad několika rekodifikačními nejasnostmi. *Obchodněprávní revue*. roč. 2012, č. 11-12, s. 324. ISSN 1213-5313.

⁶⁰ Tamtéž.

⁶¹ DĚDIČ, j.: Úprava konfliktů zájmů v ZOK ve vazbě na ObčZ. *Sborník Karlovarské právnické dny 22/2014*, s. 421

§§ 54 až 56, nikoliv záměr zavést informační povinnost o hrozícím střetu zájmů pro členy nejvyššího orgánu.

Lasák⁶² argumentuje tím, že pojmu členství je zákonem užito v souvislosti s členy voleného orgánu obchodní korporace, nikoliv v souvislosti s účastí v nejvyšším orgánu této korporace. Účast v nejvyšším orgánu obchodní korporace není výkonem funkce ve smyslu § 54 odst. 1. Poukazuje taktéž na neblahé důsledky pro společnosti s rozsáhlou členskou základnou, které by byly nuceny mít v podstatě permanentní valnou hromadu, na které by jednotliví společníci oznamovali případný konflikt zájmů podle příslušných ustanovení. Společnosti by se v takovém případě potom nezabývaly ničím jiným než organizováním valných hromad.

Osobně se naprosto jednoznačně přikláním k druhé uvedené skupině. Jednak zejména z důvodu přesvědčivé argumentace Dědiče a jeho historického výkladu, jednak z důvodu naprosto extrémních dopadů do praktického života společností při použití výkladu opačného. Při studiu zákonné úpravy jsem zjistila, že pro § 57 daná výjimka jako pro §§54-56 v ust. § 70 stanovena není, a tudíž se toto ustanovení na valnou hromadu nevztahuje. Ust. § 57 zásadním způsobem zužuje notifikační povinnost při záměru člena orgánu uzavřít smlouvu se společností (§§ 55 a 56) pouze na smlouvy, které nejsou uzavírány v rámci běžného obchodního styku. Dle výkladu první skupiny by měl společník s. r. o. oznamovací povinnost vždy, tedy i v případě uzavření smlouvy v běžném obchodním styku. Ad absurdum lze uvést praktický příklad, kdy s. r. o. podniká v oblasti prodeje potravin a společník by měl povinnost oznámit svůj záměr všem ostatním společníkům při každém nákupu v supermarketu (provozovně společnosti). Úsměvnost situace zvyšuje skutečnost, že na rozdíl od společníka by uvedené neplatilo pro jednatele, pro kterého není uplatnění § 57 vyloučeno. Myslím, že lze shrnout, že uvedené důsledky jistě nebyly úmyslem zákonodárce.

⁶² Lasák, J., in KOLEKTIV AUTORŮ: Zákon o obchodních korporacích: komentář, 1. Vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2014.

Je evidentní, že problematika vzbuzuje celou řadu otázek a nejasností, které definitivně rozklíčuje až judikatura. Přesto je dle mého názoru velmi nepravděpodobné, že by se judikturní praxe přiklonila k první skupině autorů, neboť výslovné vyloučení § 57 pro společníky ex lege nelze dle mého názoru překlenout ani výkladem soudu per analogiam.

Paradox spatřuji v tom, že uvedené výkladové potíže a jejich fatální důsledky způsobují ustanovení, která nahrazují úpravu v dnes již legendárním § 196aObchZ, který si svou popularitu zasloužil právě svou nejasností a složitostí.

V předchozím pojednání jsem vyloučila aplikaci §§ 54-56, a to včetně § 54 odst. 3 ZOK, kde je upravena povinnost nadřadit zájmy společnosti nad vlastní zájmy společníka. Uvedené povinnosti společník nepodléhá. Takováto přednost zájmů společnosti dle mého názoru neplyne ani z ust. § 212 odst 1 OZ. Na základě těchto podkladů jsem přesvědčena, že společník může hájit své vlastní zájmy a není povinen upřednostnit zájmy společnosti. Směr judikturního rozhodování nastolený uvedeným nejnovějším rozhodnutím Nejvyššího soudu v rámci této problematiky⁶³, se tak uplatní i do budoucna, a to i přesto, že věc byla rozhodována ještě dle nerekodifikovaných předpisů.

4.2 Zákaz zneužití hlasovacího práva

Současná právní úprava v zákoně o obchodních korporacích podává zákaz zneužití hlasovacího práva výslovně, a to v ust § 212 odst. 2 OZ: „Zneužije-li člen soukromé korporace hlasovací právo k újmě celku, rozhodne soud na návrh toho, kdo prokáže právní zájem, že k hlasu tohoto člena nelze pro určitý případ přihlížet. Toto právo zaniká, pokud návrh není podán do tří měsíců ode dne, kdy k zneužití hlasu došlo“. Jedná se o speciální úpravu, která specifikuje obecný zákaz zjevného zneužití práva v ust. § 8 OZ.

⁶³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2015, sp. zn. 29 Cdo 1436/2014

Obchodní zákoník upravoval tento zákaz ve smyslu zneužití hlasovacího práva menšiny nebo většiny v ustanovení § 56a. Ten je dle důvodové zprávy⁶⁴ do nového ustanovení § 212 odst. 2 OZ převzat. Obrana proti zneužití se oproti dnešnímu stavu řešila odlišně, a to v rámci vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady soudem. Stejně jako za úpravy v ObchZ není ani dnes dotčeno právo poškozeného na uplatnění náhrady škody po společníkovi.

Návrh, kterým se společník domáhá vyslovení nepřihlednutí k hlasům zneužívajícího společníka, se musí vztahovat pouze k případům, kdy ke zneužití hlasovacího práva skutečně došlo a to ve vztahu ke každé hlasované záležitosti zvlášť (tj. ke každému usnesení valné hromady se zvlášť zkoumá a namítá zneužití hlasování). Nikdy nelze zneužívajícího společníka zbavit hlasovacího práva generelně, nýbrž jen *in concreto*. Podobně také platí, že společník nemůže být zbaven hlasovacího práva *pro futuro*, a to i přesto, že by některý ze společníků předem zneužití práva avizoval.⁶⁵

V ustanovení § 191 ZOK je ustavena soudobá úprava pravidel pro dovolání se neplatnosti usnesení valné hromady. Oproti úpravě v § 212 odst. 2 OZ se zde nalézá několik podstatných odlišností, a to zejména v účelu těchto norem. Ochrana poskytována v ust. § 212 odst. 2 OZ dopadá výlučně na zneužití hlasovacího práva. Neplatnosti usnesení dle § 191 ZOK je možné se dovolat, je-li v rozporu s právními předpisy, společenskou smlouvou, nebo dobrými mravy. Zneužití hlasovacího práva je beze všech pochybností jednáním v rozporu s dobrými mravy, proto se dá obrany proti zneužití hlasů domoci oběma způsoby (opačně to však neplatí). Na rozdíl od § 191 ZOK, přiznává § 212 odst. 2 OZ možnost domoci se nápravy nejen orgánům a členům společnosti (a likvidátorovi), nýbrž i třetím osobám, resp. každému kdo prokáže právní zájem. Z podstaty samotného ustanovení § 212 odst. 2 OZ vyplývá, že na rozdíl od § 191 ZOK, může být použito jak na případy, kdy bylo usnesení přijato, tak ovšem

⁶⁴ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012. s. 48. ISBN 978-80-7208-922-2.

⁶⁵ Tamtéž.

i na případy, kdy v důsledku zneužití hlasů k přijetí usnesení nedošlo, ačkoliv k němu dojít mělo.

Nemohu se ztotožnit s názorem Štenglové⁶⁶, která řízení o zneužití hlasovacího práva vidí jako jakýsi mezičlánek k řízení o neplatnosti usnesení valné hromady. Uvádí, že při vyslovení zneužití hlasování soudem nedochází k prohlášení neplatnosti usnesení, a že je tedy nutno se jej stejně domáhat zvlášť. Z tohoto důvodu dále usuzuje, že je řízení o zneužití hlasování v případě aktivně přijatého usnesení valné hromady nadbytečné a v důsledku je použitelné jen pro případy, kdy mělo být usnesení přijato, ale nebylo.

Zastávám stanovisko, že pro tento případ není vyslovení neplatnosti usnesení podstatné, ba naopak se jedná o efektivnější alternativu obrany, kdy se pouze ke zneužitým hlasům nepřihlédne, ale ostatní zůstávají v platnosti a dojde k jejich přepočtu. O tom svědčí i sama zákonná dikce „*k hlasu tohoto člena nelze pro určitý případ přihlížet*“.

Vzhledem k odlišným subjektům, kterým svědčí aktivní legitimace k podání návrhu v každém z těchto případů, by pak v důsledku výkladu Štenglové došlo ke zvláštní situaci, kdy by se třetí osoba mohla domáhat soudní ochrany jen tehdy, pokud by byla zkrácena na svých právech nepřijetím usnesení. Pokud by k újmě došlo přijetím usnesení, byla by obrana třetí osoby bezzubá, resp. by se zužovala pouze na uplatnění případné náhrady škody.

Osobě, která se zdánlivosti hlasování určitého společníka domáhá, pak musí svědčit tzv. právní zájem. Právní zájem je termínem procesním, který se uplatňuje zejména (nikoliv výlučně) u určovacích žalob. Jedná se o neurčitý právní pojem, jehož legální definici právní řád nikde nepodává. Navrhovatel osvědčí právní zájem, prokáže-li, že se zneužití hlasovacího práva přímo dotýká jeho práv či oprávněných zájmů. Právní zájem bude bez pochyby přiznán ostatním společníkům, a to již na

⁶⁶ŠTENGLOVÁ in LAVICKÝ et al: *Občanský zákoník I. Obecná část (§1-654). Komentář. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 1079-1080. ISBN 978-80-7263-886-4.*

základě pouhé účasti na společnosti, neboť se jich rozhodování ve společnosti bezprostředně dotýká, a to bez ohledu na konkrétní věc, která byla usnesením rozhodnuta (stejně tak právní zájem bude mít vždy i společnost sama). Třetí osoby budou mít (in concreto) na svém určení právní zájem, tehdy budou-li skutečně fakticky dotčeny situací, při které ke zneužití hlasovacího práva došlo. Za takové třetí osoby lze považovat například zaměstnance společnosti nebo věřitele. Bez prokázání právního zájmu nebude osoba k podání návrhu aktivně legitimována.

Problematika je však v tomto případě složitější, než se na první pohled zdá. Navrhovatel bude muset vedle právního zájmu kumulativně prokázat i to, že jednání bylo způsobeno „k újmě celku“. Prakticky vzato třetí osoby budou muset prokázat, že zneužití způsobilo újmu společnosti, a zároveň že se tato újma přímo dotýká jejich právní sféry. Například věřitel pak bude moci podat návrh jen v případě, kdy zneužitím hlasovacího práva bude poškozena v první řadě společnost (v případě věřitele se bude jednat zejména o její majetkovou sféru), a tímto poškozením bude jako její věřitel prokazatelně dotčen i on sám. A contrario se věřitel nemůže domáhat ochrany dle tohoto ustanovení v případě, že bude společnost ze zneužití hlasovacího práva, byť na jeho úkor, profitovat.

Dotčené osoby mají zákonnou tříměsíční lhůtu k podání návrhu k soudu. Jedná se o lhůtu procesní a tedy prekluzivní. Při neuplatnění práva ve stanovené lhůtě zaniká subjektivní právo vyplývající z občanskoprávního vztahu. Zmeškání lhůty nelze prominout⁶⁷. Procesní lhůta je zachována i tehdy, je-li návrh podán poslední den lhůty k poštovní přepravě.

Soudní řízení v této věci je řízením nesporným. Upraveno je v § 85 a násl. zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „ZŘS“). Řízení je možno zahájit pouze na návrh, soud jej z úřední povinnosti nezahájí. Tzn., že v případě zpětvzetí návrhu by měl soud bez dalšího řízení zastavit. Dle ust. § 91 ZŘS ve spoj.

⁶⁷ HURDÍK, J. *Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. s. 196.

s ust. § 92 ZŘS se však i přes zpětvzetí návrhu řízení nezastaví v případě, že je dán zvláštní zájem společníků, kteří návrh nepodali, a tento zájem je hoden právní ochrany.

Nová právní úprava již nesankcionuje zneužití hlasovacího práva neplatností usnesení valné hromady, nýbrž mnohem pružnější možností podat návrh k soudu, aby se k hlasům zneužívajícího společníka nepřihlíželo. Rozhodne-li soud o zneužití hlasovacího práva, dojde pouze k přepočtu platných hlasů a o věci se není nutné usnášet znovu. I z důvodu možnosti soudu postupovat v případě zpětvzetí návrhu dle § 91 ZŘS nelze než konstatovat, že se v právním řádu jedná o účinnější právní prostředek obrany proti porušení této povinnosti, než který poskytovala předchozí úprava.

4.3 Zákaz konkurence

Úvodem je nezbytné uvést, že přímo ze zákona se úprava zákazu konkurence na společníka s. r. o. nevztahuje (pokud nejsou splněny další podmínky ve smyslu ust. 432 OZ, viz dále). Povinnost zákazu konkurence musí být na společníka rozšířena společenskou smlouvou a nelze ji dovodit ani z povinnosti loajality.

Subsidiárně je zákaz konkurence upraven v § 432 OZ. Zákaz se vztahuje na osobu, která vystupuje jako zástupce⁶⁸ podnikatele při provozu obchodního závodu. Zástupce nesmí bez souhlasu podnikatele činit na účet svůj nebo třetí osoby nic, co by potenciálně spadalo do oboru obchodního závodu podnikatele. Kromě možnosti domáhat se zdržení takového protiprávního jednání, může podnikatel nárokovat právo na odměnu (v subjektivní tříměsíční lhůtě a objektivní jednoleté lhůtě pod hrozbou prekluze), nebo namísto toho právo na náhradu škody, pokud zástupce věděl nebo vědět měl, že jeho chování je konkurenční a podnikatele poškozují. Úprava v OZ se bude na

⁶⁸ Takovou osobou může být člen statutárního orgánu, vedoucí odštěpného závodu, osoba pověřená určitou činností při provozování závodu, ale i nepověřená osoba v provozovně podnikatele a prokurista. Tento výčet je podán v EICHLEROVÁ, K. in ČERNÁ, S.; PLÍVA, S. a kol. *Podnikatel a jeho právní vztahy*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2013. s. 16.

společníka ex lege vztahovat jen v případě, kdy bude tento rovněž v postavení zástupce podnikatele, a tedy člena statutárního orgánu nebo vedoucího odštěpného závodu, či bude pověřen činností při provozu závodu apod.

Speciální úprava zákazu konkurence se nachází v §§ 5 a 199 ZOK. Zatímco úprava § 5 ZOK se orientuje obecně na právo obchodní korporace na vydání prospěchu vzešlého z konkurenčního jednání (obdobně jako v ust. §432 OZ), tak § 199 ZOK stanoví již konkrétní konkurenční jednání pro jednatele s. r. o., resp. členy dozorčí rady je-li zřízena (§ 201 odst. 4 ZOK).

Za konkurenční jednání se dle ust. § 199 odst. 1 ZOK považuje: podnikání ve stejném předmětu činnosti, členství ve statutárním orgánu jiné právnické osoby s obdobným předmětem činnosti (vyjma koncernu) a účast na podnikání jiné obchodní korporace v pozici neomezeně ručícího společníka nebo ovládající osoby.

Zákaz konkurence je nutné chápat ve vztahu k podnikatelské činnosti společnosti a konkurenční jednání musí být tudíž posuzováno jako jednání, které může reálně ohrozit její podnikatelské zájmy. Společník se musí dopustit faktického porušení zakázaného jednání nebo povinnosti (nepostačí tedy pouhý úmysl, či příprava konkurenčního jednání).⁶⁹

Ust. § 199 odst. 4 ZOK dává možnost ve společenské smlouvě určit, zda a v jakém rozsahu bude zákaz konkurence dopadat také na společníky. Společníkovi nenáleží obchodní vedení společnosti, přesto má přístup k obchodním informacím společnosti, které by mohl ve svůj prospěch a na úkor společnosti zneužít. Zákonem je tedy vymezena legální možnost vztažení zákazu konkurence i na něj. Protože je povinnost vtělena do podílu, přejde tato povinnost spolu s ním i na společníkova nástupce.

⁶⁹ DVORÁK, T. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: Wolters Kluwer. 2014. s. 216.

Zákon hovoří výslovně o společenské smlouvě. Dle ust. § 3 odst. 3 je společenská smlouva legální zkratkou také pro zakladatelskou listinu, či stanovy. Černá⁷⁰ uvádí, že společník se může zavázat ve smyslu zákazu konkurence i ve smlouvě uzavřené se společností, tedy mimo zakladatelská právní jednání. Tyto tzv. vedlejší dohody působí *inter partes*. Povinnosti takto vzniklé nejsou obsahem podílu a spolu s podílem nepřecházejí.

Oproti předchozí úpravě v § 136 ObchZ již není jako konkurenční jednání vymezeno uzavírání vlastních smluv se společností (to dnes podléhá vlastní úpravě v rámci hlavy 1 dílu 7 ZOK, o střetu zájmů). Jinak je současné znění upraveno víceméně formulačně. Shodně se ustanovení uplatní *ex lege* pouze na jednatele (členy dozorčí rady) a na společníky je možné jej dispozitivně vztáhnout. Rozhodnutí Nejvyššího soudu⁷¹ na základě předchozí právní úpravy vyslovuje přímo, že zákaz konkurence pro společníky ze zákona nikde nevyplývá, a pokud není tento upraven ve společenské smlouvě, není jím společník vázán. A dále, že tuto povinnost nelze odvodit ani z principu loajality, a to i přesto, že takové jednání působí společnosti újmu. Vzhledem ke kontinuální úpravě § 136 ObchZ a § 199 ZOK bude rozhodovací praxe zřejmě konzistentní.

Výčet zakázaných konkurenčních jednání je kogentním minimem obsahu této povinnosti ve vztahu k jednatelům (resp. členům dozorčího orgánu). Odstavec třetí § 199 ZOK dispozitivně umožňuje pouze přísnější vymezení ve společenské smlouvě. *A contrario* by bylo v rozporu se zákonem upravit rozsah povinnosti mírněji.

Ve vztahu ke společníkům se pak však dle mého názoru výše uvedené neuplatní. Společníci nemají tuto povinnost ze zákona stanovenou vůbec. Pokud by se společnost rozhodla své společníky povinností zavázat, nelze po ní spravedlivě požadovat naplnění takto přísného obsahu jako minima. Mám za to, že ze znění příslušného odstavce vyplývá, že společenská smlouva může rozsah povinností taktéž

⁷⁰ ČERNÁ S., ŠTENGLOVÁ I., PELIKÁNOVÁ I. a kol. *Právo obchodních korporací*. Praha: WoltersKluwer 2015, s. 130

⁷¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2015, sp. zn. 29 Cdo 1436/2014

zúžit nebo vymezit jinak, než jak je stanoveno v zákonné úpravě. Pokorná⁷² vyvozuje, že pokud společenská smlouva zákaz konkurence sice stanoví, ale nevymezí jeho obsah, uplatní se patrně zákaz v okruhu zákonné úpravy platné pro jednatele.

Činnosti demonstrativně vyjmenované v § 199 odst. 1 ZOK jsou konkurenčním jednáním. To neznamená, že jsou zároveň jednáním bez dalšího zakázaným. Jednatel (potažmo společník) má povinnost o konkurenčním jednání písemně notifikovat všechny společníky. Společníci mají lhůtu 1 měsíc (od doručení), aby vyjádřili svůj nesouhlas. Zákon počítá s vyvratitelnou domněnkou, kdy se po splnění informační povinnosti v případě mlčení společníků předpokládá, že předmětné konkurenční jednání není zakázáno. To neplatí, vyjádří-li aktivně nesouhlas alespoň jeden ze společníků. Formu nesouhlasu zákon nestanoví. Vyvratitelná domněnka se neuplatní ani v případě nesplnění notifikační povinnosti. Z důvodu právní opatrnosti je proto vhodné doporučit informovat společníky ještě před tím, než bude s konkurenčním jednáním započato.

Otázka, zda lze zákazem konkurence zavázat jen některé společníky, či zda je lze zavázat v různém rozsahu, je doktrinálně řešena nejednotně. Obecně ZOK stanovení odlišných práv a povinností pro jednotlivé společníky umožňuje. Různá práva a povinnosti potom zakládají různé druhy podílů (§ 135 odst. 1 ZOK). Materiálním limitem diferenciovaného uložení povinnosti je pak opět princip rovnosti, šetření práv společníka a zákaz diskriminace vyplývající z ust. § 212 odst. 1 OZ, věty druhé. Z důvodové zprávy k § 199 ZOK vyplývá⁷³, že „*Obdobně je dispoziitivně stanoveno, že se zákaz konkurence může podle společenské smlouvy vztahovat i na společníky - z dikce je zřejmé, že i odlišně podle jednotlivých společníků – tím samozřejmě nejsou dotčeny zásady soukromého práva.*“ Dvořák⁷⁴ má za to, že nelze v rozporu se zákazem diskriminace a principem rovnosti před zákonem jednomu

⁷² POKORNÁ in KOLEKTIV AUTORŮ: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*, 1. Vydání, Praha: WoltersKluwer, 2014

⁷³ HAVEL, B. a kol. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 102.

⁷⁴ DVOŘÁK, T. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: Wolters Kluwer. 2014. s. 216.

společníkovi povinnost uložit a druhému nikoliv. Uvedené se však dle mého názoru neuplatní vždy. Zákaz diskriminace v § 212 odst. 1 OZ je vyjádřen jako „bezdůvodné“ zvýhodnění či znevýhodnění. Domnívám se, že stanovení povinnosti jen některým společníkům bez dalšího je bezdůvodným znevýhodněním povinných. Může však nastat i situace, kdy jeden ze společníků bude např. podnikat ve stejném oboru, a zároveň bude z jeho podnikání společnost profitovat (společník může se společností uzavřít např. smlouvu o spolupráci). V takovém případě nevidím v excempci tohoto společníka z jinak uloženého zákazu konkurence ostatním společníkům žádný rozpor s uvedenými principy.

Nedodržení zákazu konkurence může mít za následek možnost společnosti domáhat se po společníkovi vydání prospěchu z konkurenčního jednání (§ 5 odst. 1 ZOK). Nezávisle se může společnost domáhat i vyloučení společníka ze společnosti (§ 204 ZOK). Domáhání se vyloučení jen některého z porušujících společníků, či vymáhání prospěchu jen po některém z nich, pak ale pravděpodobně lze za rozpor s principem diskriminace a rovného přístupu považovat.

5 Majetkové povinnosti společníka

5.1 Vkladová povinnost

Základní majetkovou povinností společníka s. r. o. je vkladová (ilační) povinnost. Tato zákonná povinnost je imanentním prvkem kapitálových společností. Její esencialista vyplývá i z jejího zařazení na první místo do dílu o právech a povinnostech společníků (§§ 150-151 ZOK). Jedná se o povinnost obligatorní, zavazující všechny společníky, bez možnosti vyvázání (výjimkou je snížení základního kapitálu). Jejím obsahem je povinnost společníka splatit do základního kapitálu společnosti vklad. Vkladem je peněžní vyjádření hodnoty věci (tzv. předmět vkladu), kterou se společník zavazuje vložit do společnosti za účelem nabytí nebo zvýšení účasti ve společnosti. Dle předmětu vkladu odlišujeme dva druhy vkladu, a to vklad peněžitý a nepeněžitý.

Vkladová povinnost nastává jednak při vzniku společnosti samé a jednak při zvýšení jejího základního kapitálu (převzetím vkladové povinnosti ke zvýšení dosavadních vkladů nebo k novému vkladu).

S povinností společníka splatit společnosti vklad koreluje jeho právo na podíl, čímž vztah mezi ním a společností získává povahu „*do ut des*“. De facto se jedná o koupi podílu, resp. směnu v případě nepeněžitého vkladu.⁷⁵ Podíl se stává majetkem společníka, vklad se stává majetkem společnosti. Poměrná výše vkladu odpovídá poměrné výši podílu společníka a tedy míře jeho účasti na společnosti, nestanoví-li společenská smlouva jinak. Platí, že za každou 1 Kč vkladu náleží společníku 1 hlas při hlasování na valné hromadě (úprava může být také ve společenské smlouvě odlišná).

⁷⁵ EICHLEROVÁ in ČERNÁ S., ŠTENGLOVÁ I., PELIKÁNOVÁ I. a kol. *Právo obchodních korporací*. Praha: WoltersKluwer 2015, s. 288

Samotné uskutečňování vkladové povinnosti je, jak bylo nastíněno, postaveno na zvláštním principu zcizování. Povinnost je fakticky rozdělena na dvě dílčí povinnosti, resp. fáze, a to upisovací a uhrazovací.⁷⁶

První fáze spočívá v určení výše a předmětu vkladu a zejména pak v přijetí samotného závazku vkladatele ke splnění vkladové povinnosti. To se uskutečňuje prostřednictvím společenské smlouvy (v případě založení společnosti), či prohlášením o převzetí zvýšení vkladu nebo vkladové povinnosti (v případě zvýšení základního kapitálu). V obou případech je upisovací akt implementován do veřejné listiny. Společenská smlouva je provedena ve formě notářského zápisu a prohlášení musí být opatřena úředně ověřeným podpisem. Ukončení první fáze zakládá společnosti obligační právo na vklad.

Druhá fáze spočívá v uhrazení předchozího závazku. Ke splnění vkladové povinnosti dochází splacením sjednaného peněžitého vkladu nebo vnesením sjednaného nepeněžitého vkladu. Konkrétní specifika této fáze jsou odvislá od předmětu, resp. druhu vkladu, a podrobněji jsou rozebrána v následujících podkapitolách (5.1.1 a 5.1.2).

Před vznikem společnosti přijímá a spravuje splacené nebo vnesené předměty vkladů tzv. správce vkladů, který je určen ve společenské smlouvě. Tím může být nezávislá třetí osoba, ale i jeden ze zakladatelů. Až do vzniku společnosti jsou její dispoziční práva k vkladu omezena na naprosté minimum. Splnění vkladové povinnosti osvědčuje správce vkladu v písemném prohlášení o splnění vkladové povinnosti nebo její části jednotlivými vkladateli, které tvoří nedílnou přílohu k návrhu na zápis společnosti do obchodního rejstříku. Do obchodního rejstříku se zapisuje výše vkladu každého společníka i poměr jeho splacení. Pokud společnost platně vznikne, vydá jí správce vklady i s jejich užitky a plody.

Vlastníkem vkladů se společnost stane až dnem jejího vzniku, resp. zápisu do obchodního rejstříku (k nemovité věci zapsané do veřejného seznamu, která je

⁷⁶ DVOŘÁK, T. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: WoltersKluwer. 2014. s. 216.

předmětem vkladu, nabývá obchodní korporace vlastnické právo až jeho zápisem do veřejného seznamu⁷⁷ stejně jako u dalších věcí, k nimž se vlastnické právo nabývá až konstitutivním zápisem do příslušného rejstříku).

V doktrinální rovině není zaujat zcela jednotný názor ohledně vlastnického vztahu k vkladu v období od jeho splacení do vzniku společnosti. Černá⁷⁸ má za to, že je až do vzniku společnosti vlastníkem zakladatel, ten má tzv. holé vlastnictví, protože ztrácí právo disponovat s vkladem, to přechází na správce vkladů. Havel⁷⁹ podává možnou alternativu uvedeného řešení na základě subsidiárního užití ustanovení o svěřeneckém fondu (§ 1448 a násl. OZ). Vkladem dochází ke ztrátě vlastnického práva vkladatele, které na nikoho nepřechází a jeho výkon je realizován správcem, přičemž z jeho moci přechází ex lege vlastnické právo na korporaci k okamžiku jejího vzniku. Dle jeho konstrukce společenská smlouva a následné splnění vkladové povinnosti svěřuje vklad správcem za určitým účelem, totiž jeho správy do okamžiku vzniku společnosti.

Ustanovení § 28 ZOK podává, že pokud je cena nepeněžitého vkladu ke dni vzniku společnosti ve skutečnosti nižší než je hodnota vkladu (například v důsledku zničení věci či poklesu hodnoty cenných papírů), doplatí rozdíl vkladatel. Osobně se přikláním spíše k první variantě a souhlasím s Černou, že vkladatel je ve smyslu ust. § 28 ZOK i nadále vlastníkem, neboť právě on je i nositelem nebezpečí škody na věci. Nad rámec uvedeného je nutno uvést nepraktické důsledky druhé varianty. V případě, že by předmětem vkladu byla např. věc nemovitá,⁸⁰ měla by správně proběhnout dvě (často vzápětí po sobě) zdlouhavá⁸¹ vkladová řízení o povolení vkladu vlastnictví k předmětné

⁷⁷ Zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon)

⁷⁸ ČERNÁ in ČERNÁ S., ŠTENGLOVÁ I., PELIKÁNOVÁ I. a kol. *Právo obchodních korporací*. Praha: Wolters Kluwer 2015, s. 119

⁷⁹ HAVEL in ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, Z., ŠUK, P.: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 61.

⁸⁰ Která se zapisuje do veřejného seznamu ve smyslu zákona č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon).

⁸¹ Katastrální úřad musí o návrhu na vklad rozhodnout do 30 resp. 60 dnů, pokud jsou podmínky pro povolení vkladu splněny, katastrální úřad vklad povolí, nejdříve však po uplynutí 20 denní ochranné

nemovitosti (jednou ve smyslu ust. § 1456 OZ ve prospěch správce vkladů, podruhé ve prospěch společnosti). V důsledku by došlo k zbytečnému administrativnímu i finančnímu zatížení společnosti.

Souhrn všech vkladů vytváří základní kapitál společnosti, který by měl sloužit k realizaci jejího účelu. I když rekodifikace umožňuje existenci společností s takřka nulovým kapitálem, je důvodné se domnívat, že i nadále bude většina společností dobrovolně vlastnit vyšší kapitál, potřebný k jejich podnikání a generaci zisku. Dodržení této povinnosti má tak pro společnost zásadní význam. Vkladová povinnost je ryze osobní a tedy nepřevoditelná povinnost společníka, proto bylo již za předchozí právní úpravy judikováno⁸², že nelze takovou pohledávku společnosti za společníkem platně cedovat. Zákon proto dává společnosti ke zřízení nápravy hned několik velmi účinných nástrojů.

Nejmírnějším postihem prodlení společníka je nástup sekundární povinnosti v podobě hrazení úroků z prodlení ve výši dvojnásobku sazby úroku z prodlení stanovené jiným právním předpisem (§ 151 odst. 1 ZOK). Podstatně tvrdším nástrojem je možnost vyloučit společníka usnesením valné hromady v tzv. kadučním řízení (§ 151 odst. 2 a 3 ZOK). Na tomto shromáždění valné hromady nemůže přitom prodlévající společník hlasovat, resp. se k jeho hlasům nepřihlíží (§ 173 odst. 1 písm. d) ZOK). Pochybnosti, vyplývající z dikce tohoto ustanovení, o usnášeníschopnosti valné hromady (má-li prodlévající společník většinu hlasů) vyřešil Nejvyšší soud⁸³. Ten dovedl, že hlasy prodlévajícího společníka se od zbytku odečtou a jen ve vztahu ke "zbývajícím" hlasům je pak posuzováno dosažení kvora pro usnášeníschopnost valné hromady.

V případě, kdy nedojde k vyloučení společníka v kadučním řízení (např. společníci disponující většinou hlasů jsou osoby blízké prodlévajícímu společníkovi),

lhůty. Následně musí katastrální úřad ještě vklad technicky provést: in Zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí

⁸² Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 23. 6. 2003 sp. zn. 18 Co 552/2002

⁸³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2015, sp. zn. 29 Cdo 649/2015

nabízí zákon možnost jednatelem, aby jménem společnosti podal návrh na vyloučení společníka k soudu (§ 204 ZOK). Pro případ liknavosti jednatele (sám je např. většinovým společníkem) dává zákon účinný nástroj i každému společníkovi v podobě tzv. společnické žaloby. Společník se v jejím rámci může domáhat jak splnění vkladové povinnosti, tak vyloučení prodlévajícího společníka (157 odst. 3 písm. c) a d)).

Vkladová a příplatková povinnost jsou jedinými povinnostmi, jejichž nesplnění může být sankcionováno vyloučením společníka v rámci kadučního řízení. Na rozdíl od vkladové povinnosti, neposkytuje zákon příplatkové povinnosti ochranu ve formě společnické žaloby. O vyloučení společníka při porušení ostatních povinností může rozhodovat výlučně soud na základě ust. § 204, přičemž se musí jednat o porušení zjevné. Z výše uvedeného plyne zvláštní důležitost, kterou vkladové povinnosti zákonodárce přiznává.

5.1.1 Peněžitý vklad

Minimální výše vkladu (peněžitého i nepeněžitého) je stanovena na 1 Kč, přičemž výše vkladu může být stanovena pro každého společníka rozdílně. V případě jednočlenné společnosti může být základní kapitál tvořen pouhou jednou korunou. Jedná se o nejzřetelnější změnu oproti předchozí úpravě, kdy bylo minimum pro vklad společníka stanoveno na 20.000,-Kč a pro základní kapitál na 200.000,- Kč.

Peněžitý vklad je představován penězi, přičemž pojmem peníze se rozumí veškeré peněžní prostředky, tj. jak bankovky a mince, tak bezhotovostní peněžní prostředky a elektronické peníze⁸⁴. Z ust. § 23 odst. 1 ZOK vyplývá požadavek na splácení peněžitých vkladů při založení společnosti bezhotovostním způsobem. Pro účely splácení peněžitých vkladů zřídí správce vkladů zvláštní účet u banky (spořitelního či úvěrového družstva). Přijetím peněžních prostředků bankou dochází k faktickému splacení vkladu. Banka (až na výjimky v § 23 ZOK) neumožní vkladatelům s uloženými

⁸⁴ ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, Z., ŠUK, P.: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. Praha : C. H. Beck, 2013. s. 36.

prostředky disponovat až do vzniku společnosti, tj. až do jejího zápisu v obchodním rejstříku. Vkladateli bude vklad (s jeho plody i užitky) správcem vkladů vrácen jen v případě, že nedojde k platnému vzniku společnosti. Po vzniku společnosti společník na vrácení vkladu nárok již nemá, a to ani po zániku společnosti.

Splatnost vkladu nastává dnem určeným ve společenské smlouvě, kdy pro peněžitý stejně jako nepeněžitý vklad je omezena maximální zákonnou pětiletou lhůtou ode dne vzniku společnosti. Před samotným podáním návrhu na zápis společnosti k rejstříkovému soudu musí být ale splacena alespoň částka ve výši 30 % připadající na každý vklad.

Základní kapitál se u s. r. o. vyjadřuje v českých korunách, to do jisté míry předurčuje měnu, v níž mají vkladatelé splácet peněžité vklady. ZOK však nevyklučuje, aby předmětem vkladu byla i měna cizozemská. Dle Kuníka⁸⁵ by se však mělo jednat o měnu volně konvertibilní, aby s ní mohla společnost zacházet jako s penězi. Společnost (resp. zakladatelé při jejím založení) by se splácením peněžitých vkladů v jiné měně měla zásadně též souhlasit.

5.1.2 Nepeněžitý vklad

I v případě nepeněžitého vkladu vychází ustanovení § 15 ZOK z pojmového rozdílu mezi vkladem a předmětem vkladu. Vkladem tedy není věc do společnosti vnesená (např. nemovitost, motorové vozidlo atp.), ale penězi vyjádřená číselná hodnota (částka 20.000,- Kč, atp.).⁸⁶

Předmětem vkladu jsou penězi ocenitelné věci, jejichž obecné právní vymezení podává § 489 a násl. OZ. Z § 15 odst. 3 ZOK lze dovodit, že hotovostní peníze, ačkoliv

⁸⁵ KUNÍK M. in KOLEKTIV AUTORŮ: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*, 1. Vydání, Praha: WoltersKluwer, 2014

⁸⁶ ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, Z., ŠUK, P.: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. Praha : C. H. Beck, 2013. s. 38.

jsou věci movitou, nemohou být předmětem nepeněžitého vkladu (s výjimkou peněz pamětních či historických apod.). Ke stejnému závěru je nutno dojít i v případě bezhotovostních či elektronických peněz, jako pohledávky za bankou. Oproti předchozí právní úpravě došlo v předmětu nepeněžitého vkladu k podstatným změnám. Obchodní zákoník (§ 59 odst. 2) stanovil, že nepeněžitým vkladem může být jen majetek, jehož hospodářská hodnota je zjistitelná, a který může společnost hospodářsky využít ve vztahu k předmětu podnikání. Doktrinálně bylo dovozeno, že za využitelnost nelze považovat samotnou možnost předmět vkladu prodat a takto získané prostředky následně využít.⁸⁷ Možnost volby předmětu nepeněžitého vkladu tak byla poměrně úzká. Dle současné úpravy mohou být předmětem vkladu věci movité, nemovité, hmotné a i nehmotné. Některé věci mohou být vyloučeny speciálními předpisy (omamné látky atp.). Stejně jako za předchozí úpravy není možné poskytnout jako předmět nepeněžitého vkladu práce a služby.

V souladu s požadavkem ocenitelnosti dle § 15 odst. 3 ZOK podléhá předmět nepeněžitého vkladu ocenění soudním znalcem. Oproti předchozí právní úpravě však již znalec nemusí být jmenován soudem (návrh podávali zakladatelé, soud jim však nemusel vyhovět, a mohl znalce i odvolat). Znalce si tak mohou ze seznamu soudních znalců vybrat sami zakladatelé (v případě zvýšení kapitálu jednatel). Zdá se, že je výběr osoby znalce ponechán na zakladatelích, kteří by mohli mít zájem na nadhodnocení nepeněžitého vkladu (za účelem vytvořit dojem vyšší solventnosti společnosti). Tím není dotčena odpovědnost znalce za náhradu škody v případě nezpracování nestranného⁸⁸ posudku.

Vysoká míra liberalizace, kdy je možno vnášet jakékoliv věci bez ohledu na jejich hospodářský účel a souvislost s podnikáním, stejně jako uvolnění úpravy oceňování jejich hodnoty, úzce souvisí s minimalizací hodnoty základního kapitálu a celkově je reflexí oslabení významu vkladové povinnosti.

⁸⁷ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 223.

⁸⁸Ust. § 6 zákona č. 36/1976 Sb., o znalcích a tlumočnících

Stejně jako u peněžitého vkladu stanoví splatnost pro vnesení vkladu společenská smlouva, stejná je i maximální zákonná pětiletá lhůta od vzniku společnosti. Při vzniku společnosti je ale na rozdíl od peněžitého vkladu třeba nepeněžitý vklad vnést ještě před vznikem společnosti v plné výši, resp. celý. Způsob a okamžik vnosu jednotlivých předmětů nepeněžitého vkladu se liší dle jejich druhu a je podrobně upraven v ust. § 19 a násl. ZOK. Oproti peněžitému vkladu je však s nepeněžitým vkladem spojena celá řada rizik (§§ 26 a 28 ZOK). V případě, že vlastnické právo k nepeněžitému vkladu nepřejde na společnost vůbec (např. v důsledku neexistence vlastnického práva vkladatele), je vkladatel povinen zaplatit celou hodnotu v penězích (věc mu pak bude vrácena, resp. vrácena oprávněné osobě). Pokud bude v mezidobí snížena jeho hodnota (např. cenné papíry) je vkladatel povinen doplatit rozdíl v penězích. V praxi však může nastat i situace zcela opačná, kdy hodnota předmětu vkladu, kterou stanovil znalec, bude vyšší než je výše vkladu společníka, Tento rozdíl (tzv. vkladové ážio) se buď vyplátí společníkovi v penězích, nebo může být se souhlasem společníka použit na vytvoření rezervního fondu společnosti.

5.2 Povinnost odevzdat kmenový list

5.2.1 Kmenový list

Revoluční novinkou v oblasti společnosti s ručením omezeným, je možnost společnosti emitovat na podíl tzv. kmenový list. Kmenový list je cenným papírem na řad, který představuje podíl společníka. Nemůže být vydán v zaknihované podobě, ani nemůže být obchodován na regulovaných trzích. Důvodová zpráva notuje, že zavedení široké úpravy využitelnosti podílů včetně možnosti emise více druhů či jejich vydání v podobě cenného papíru, by mělo vést ke zvýšení atraktivity společnosti s ručením omezeným⁸⁹. Vydání kmenových listů na podíl (ať už na všechny podíly, nebo jen na některé stejného či různého druhu) je fakultativně ponecháno na společnosti, resp. společenské smlouvě. Údaj o tom, zda došlo k vtělení obchodního podílu do kmenového

⁸⁹HAVEL B. a kol: *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 85.

listu či nikoliv, se zapisuje do obchodního rejstříku⁹⁰ ve formě poznámky u každého podílu společníka.

Kmenový list může být vydán jen na podíl, jehož převoditelnost není omezena nebo podmíněna. Podíl musí být tedy volně převoditelný, a to jak mezi společníky, tak na třetí osoby. Společenská smlouva musí oproti zákonné úpravě v § 208 ZOK zcela uvolnit převod podílu na třetí osoby (tj. umožnit převod bez souhlasu valné hromady). Vtělením podílu do kmenového listu dojde ke zjednodušení jeho převodu (pro převod nevtěleného podílu je třeba písemné smlouvy s úředně ověřenými podpisy, zatímco k převodu kmenového listu postačí ústní smlouva, předání kmenového listu a jeho rubopis s obyčejným podpisem převodce).⁹¹ Nabytím kmenového listu přistupuje nabyvatel ke společenské smlouvě.

Převod kmenového listu je platný v okamžiku řádného vyhotovení rubopisu, tím okamžikem se stává nabyvatel vlastníkem kmenového listu. K účinnosti převodu kmenového listu vůči společnosti se vyžaduje oznámení změny osoby společníka a předložení kmenového listu společnosti. Tím je společnosti poskytnuta možnost kontroly pravosti kmenového listu a údajů na rubopisu, které musí ve smyslu ust. § 209 odst. 1 ZOK nabyvatele přesně identifikovat. Až od okamžiku předložení pravého a bezvadného kmenového listu společnosti nemůže nabyvatel vykonávat práva a povinnosti společníka.

5.2.2 Případy vzniku povinnosti a následky jejího nesplnění

Ustanovení § 152 odst. 1 ZOK uvádí, že, případy kdy, je povinností společníka odevzdat kmenový list společnosti stanoví zákon. Z dikce vyplývá kogentnost

⁹⁰Ust. § 48 odst. 1 písm. j) zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob.

⁹¹ ČECH, Petr. *S. r. o. po rekodifikaci*. Právní rádce č. 5, 2010. In: obcanskyzakonik.cz [online]. 24.5.2012. Dostupné z WWW:

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/home/infocentrum/media/543-s-r-o-po-rekodifikaci>

ustanovení a nemožnost úpravy této oblasti společenskou smlouvou. Příčiny vzniku povinnosti je možno rozřadit do třech skupin. První skupina je spojena se zánikem účasti společníka na společnosti (§§ 202 – 206 ZOK), ke kterému dochází vystoupením společníka, dohodou o ukončení účasti společníka, vyloučením společníka soudem, zrušením účasti společníka soudem a dalšími způsoby zániku jeho účastenství (zamítnutím insolvenčního návrhu pro nedostatek jeho majetku, resp. zrušením konkursu z téhož důvodu a právní mocí nařízení výkonu rozhodnutí postižením podílu, resp. právní mocí exekučního příkazu k postižení podílu) a konečně vyloučením společníka v tzv. kadučním řízení (§§151 odst. 3 a 165 ZOK). V případě zániku účastenství společníka smrtí či převodem podílu, přechází kmenový list na universálního nebo singulárního nástupce, který bude následně vykonávat práva a povinnosti s listem (resp. podílem) spojená, a nevzniká tudíž potřeba k získání kmenového listu do sféry společnosti.

Druhá skupina souvisí se zvyšováním základního kapitálu, kdy společnost stahuje kmenové listy z oběhu za účelem jejich výměny, vyznačení nové výše vkladu nebo zničení. To platí jak v případě, kdy bylo usnesením valné hromady o zvýšení základního kapitálu rozhodnuto, a je třeba tuto skutečnost do kmenových listů promítnout, tak i opačně, kdy po promítnutí zvýšení základního kapitálu do kmenových listů bylo usnesení valné hromady zrušeno nebo byla jeho neplatnost vyslovena soudem. Obdobně se povinnost vztahuje i ke snížení základního kapitálu.

Třetí skupina (resp. v tomto případě se jedná jen o jednu skutečnost) souvisí se zrušením společnosti s likvidací, kdy na základě vrácení kmenového listu na výzvu likvidátora vzniká společníkovi právo na vyplacení podílu na likvidačním zůstatku.

Ve všech případech má společník povinnost odevzdat kmenový list bez zbytečného odkladu. Neučiní-li tak vyzve jej k odevzdání jednatel (likvidátor), přičemž mu poskytne dodatečnou přiměřenou lhůtu. Zmeškání dodatečné lhůty má za následek prohlášení neodevzdaných listů jednatelem za neplatné. Rozhodnutí jednatele o prohlášení zatímních listů za neplatné nelze soudně přezkoumávat (§ 193 odst. 1 ZOK), může jím být ovšem založena jeho povinnost k náhradě škody

v důsledku porušení péče řádného hospodáře.⁹² Jednatel tuto skutečnost musí společníkovi písemně oznámit na adresu uvedenou v seznamu společníků. Ačkoliv nelze z neplatných cenných papírů uplatňovat žádná práva, má neplatnost neodevzdaných kmenových listů velký význam především vůči třetím osobám, pokud by je jejich vlastník chtěl dále převádět.⁹³ Proto je údaj zapsán do Obchodního věstníku (§ 776 ZOK).

Je nutné zdůraznit, že v rámci první a třetí skupiny zaniká účast společníka ve společnosti způsobem v nich předpokládaných, pouze při zvyšování a snižování kapitálu má nesplnění povinnosti za následek samotný zánik účastenství ve společnosti.

Prohlášením kmenových listů za neplatné vzniká tzv. uvolněný podíl, je to důsledek toho, že předchozí společník přišel zneplatněním o svá členská práva a povinnosti (kromě práva na vypořádací podíl) a společnost musí tuto mezeru vyplnit. Uvolněný podíl není vlastnictvím společnosti, ta s ním zachází v souladu s ust. § 212 odst. 3 jako zmocněnec. Jde o výrazný rozdíl oproti předchozí právní úpravě (§113 odst. 5 ObchZ), kdy obchodní podíl vyloučeného společníka přecházel do vlastnictví společnosti. Vlastníkem podílu zůstává bývalý společník, ten již však nadále není členem společnosti. Zde se projevuje oddělené vlastnictví podílu, jakožto majetkové hodnoty a členství ve společnosti, jakožto osobní složky.⁹⁴ Dle mého názoru ani podíl vtělený do kmenového listu není ve vlastnictví společnosti, nýbrž stále ve vlastnictví bývalého společníka. Opačně Pokorná⁹⁵, která má za to, že společnosti vlastnictví ke kmenovému listu oproti uvolněnému podílu náleží, protože ta je jeho emitentem.

⁹² ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, Z., ŠUK, P.: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 132

⁹³ POKORNÁ J. in KOLEKTIV AUTORŮ: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*, 1. Vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN: 978-80-7478-326

⁹⁴ PELIKÁN, R. Několik poznámek k úpravě společnosti s ručením omezeným v novém zákoně o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*. 2012, roč. 4, č. 3. s. 76.

⁹⁵ POKORNÁ in KOLEKTIV AUTORŮ: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*, 1. Vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN: 978-80-7478-326

V případě, že za kmenový list stahovaný z oběhu nemá být vydán nový, má bývalý společník nárok na zaplacení částky odpovídající výši splněné vkladové povinnosti (tomu musí korespondovat snížení základního kapitálu společnosti). V ostatních případech namísto neplatného kmenového listu emituje společnost kmenový list nový. Ten musí být prodán za přiměřenou cenu bez zbytečného odkladu, nejpozději ve lhůtě 3 měsíců. Ostatní společníci k němu mají předkupní právo, přičemž předkupní právo nemusí být samozřejmě využito všemi společníky, v tom případě se podíl rozdělí poměrně mezi ty, kteří jej uplatnili. Dikce „přiměřená cena“ není zcela jasná, stejně tak způsob prodeje zákon nestanoví, čímž je jeho volba ponechána plně na rozhodnutí jednatelů. Obavy vyjadřuje Pelikán⁹⁶: „výše bývalého vypořádacího podílu totiž bude rovna ceně, za kterou se podíl prodal; v situaci, kdy neexistuje transparentní trh s obchodními podíly, to může být podstatně méně, než by dostal podle současné úpravy (a to nemluvíme o tom, že k prodeji musí dojít do tří měsíců; najít v této lhůtě dobrého kupce bude většinou nemožné a utržená cena tomu bude zajisté odpovídat).“ Dle mého názoru musí být cena stanovena objektivně, a to ať již na základě znaleckého posudku, nebo na základě hodnoty vypořádacího podílu, která se vypočítá podle § 214 ve spojení s § 36 odst. 2 ZOK z vlastního kapitálu zjištěného účetní závěrkou. Shodně Pokorná⁹⁷, která míní, že společnost musí zvolit postup, který dovolí prodej uskutečnit, ale současně bude respektovat zájem bývalého společníka na dosažení maximální prodejní ceny. Postup jednatelů při prodeji uvolněného podílu musí naplnit kritérium péče řádného hospodáře. Mám za to, že při zachování péče řádného hospodáře musí být cena stejná nebo vyšší než cena dle znaleckého posudku či dle § 36 odst. 2 ZOK.

Pokud se prodej nepodaří v zákonné tříměsíční lhůtě uskutečnit, určí se vypořádací podíl bývalého společníka postupem dle § 36 odst. 2 ZOK, a tedy z jeho

⁹⁶ PELIKÁN, R. Několik poznámek k úpravě společnosti s ručením omezeným v novém zákoně o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*. 2012, roč. 4, č. 3. s. 76.

⁹⁷ POKORNÁ in KOLEKTIV AUTORŮ: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*, 1. Vydání, Praha: WoltersKluwer, 2014. ISBN: 978-80-7478-326

poměru k vlastnímu kapitálu zjištěného z mezitímní, řádné nebo mimořádné účetní závěrky, sestavené ke dni zániku účasti společníka ve společnosti. Takto vypočtený výtěžek (případně výtěžek z prodeje, došlo-li k němu) je vyplacen bývalému společníkovi jako vypořádací podíl. Valná hromada pak usnesením rozhodne buď o tom, že uvolněný podíl připadne poměrně na ostatní společníky oproti výplatě poměrné části vypořádacího podílu, anebo o snížení základního kapitálu.

5.2.3 Dopad kmenového listu na koncepci s. r. o.

Jak již bylo uvedeno, kmenový list nemůže být vydán v zaknihované podobě, ale pouze jako listinný cenný papír, který navíc nemůže být obchodován na regulovaných trzích. Příčinnou je dle důvodové zprávy zajištění ochrany věřitelů, kterou jim vyloučení kotování zajišťuje tím, že převody sledují tento cenný papír: *„cílem zákona není vytvořit další akciovou společnost, ale i nadále držet soukromou (a uzavřenou) společnost, jejíž cenné papíry nebudou mít negativní vliv na kapitálový trh.“*⁹⁸

Ze strany doktríny je tento koncept však kritizován právě z hlediska nepřiměřeného sblížení společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti, kdy neomezenou převoditelností kmenových listů dochází k zásadnímu prolomení principu, že společnost s ručením omezeným je značně uzavřenou korporací se silně vázaným členstvím.⁹⁹

S uvedeným však úplně nesouhlasím. Je pravdou, že možností emise cenných papírů se úprava akciové společnosti úpravě s. r. o. přibližuje, avšak kmenový list nikterak nenabourává charakter s. r. o. jako korporace uzavřené, se silně vázaným členstvím a výrazným osobním prvkem. Do kmenového listu může být vydán jen volně převoditelný podíl. Ať je volně převoditelný podíl vtělen do kmenového listu či nikoliv, korporace má na výběr nového člena úplně stejný vliv, totiž žádný. Volně

⁹⁸ Tamtéž.

⁹⁹ BĚLOHLÁVEK, A. J. Komentář k zákonu o obchodních korporacích. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. s. 669 - 670. ISBN 978-807-3804-510.

převoditelný podíl nadto znala i předchozí právní úprava, byť v ní tato varianta nebyla přednastavena defaultně. To úplně není ostatně ani dnes. Zda bude mít společnost uzavřený a osobní charakter i po rekodifikaci je plně ponecháno na vůli jejích společníků.

Zajímavou otázkou je však nabytí kmenového listu od nevlastníka, které většina autorů¹⁰⁰ připouští, avšak blíže nerozvádí. Za úpravy v obchodním zákoníku bylo nabytí obchodního podílu od nevlastníka vyloučeno Nejvyšším soudem¹⁰¹. I když jde v tomto směru rekodifikace proti judikaturnímu vývoji Nejvyššího soudu, domnívám se, že jak nabytí obchodního podílu, tak nabytí kmenového listu od nevlastníka, je možné na základě ust. § 1111 OZ (ust. §§ 1109 a 1113 se na kmenový list, jako cenný papír na řad, vztahovat nebudou). Společník a jeho podíl (vč. podílu vtěleného do kmenového listu) podléhá zápisu do obchodního rejstříku. Byť se jedná o zápis deklaratorní¹⁰², a tudíž není podmínkou pro nabytí podílu, domnívám se, že v souladu s ust. §§ 121, 984 a 1111 OZ bude moci neoprávněný vlastník prokázat dobrou víru jen, bude-li na něj právo převedeno v souladu se zápisem v obchodním rejstříku. V souladu se zásadou *vigilantibus iura skripta sunt* však dobrou víru nabyvatele nelze zaměňovat s lehkověrností, resp. nedbalostí.¹⁰³ Důkazní břemeno ohledně dobré víry leží na nabyvateli. Z nabytí podílu či kmenového listu od nevlastníka jsou vyloučeny situace, kdy vlastník prokáže, že věc pozbyl ztrátou nebo činem povahy úmyslného trestného činu. Mám tedy za to, že dobré víry se může domáhat jen ten, kdo nabyl podíl od předchozího vlastníka, který jej nenabyl v důsledku neplatnosti jeho smlouvy o převodu podílu (kmenového listu), nikoliv v důsledku trestné činnosti či jiných machinací. Pokud je má presumpce ohledně dobré víry jen v případě svědčícího zápisu

¹⁰⁰ PELIKÁN, R. *Několik poznámek k úpravě společnosti s ručením omezeným v novém zákoně o obchodních korporacích*. Obchodněprávní revue. 2012, roč. 4, č. 3. s. 76.

ČECH, Petr. *S. r. o. po rekodifikaci*. Právní rádce č. 5, 2010. In: obcanskyzakonik.cz [online]. 24.5.2012. Dostupné z WWW:

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/home/infocentrum/media/543-s-r-o-po-rekodifikaci>

DVOŘÁK, T. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: WoltersKluwer. 2014. s. 245.

¹⁰¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2008, sp. zn. 29 Cdo 2287/2008

¹⁰² Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 4282/2008 ze dne 27.1.2009

¹⁰³ Rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 3823/24 z roku 1924

v obchodním rejstříku správná, nemůže se nabytí podílu od neoprávněného dotýkat i práv ostatních společníků v tom smyslu, že se jen na základě dobré víry vlomí do společnosti nevítaný třetí, jak uvádí Čech¹⁰⁴. Do společnosti by se v tom případě dostal jen ten, na jehož předchůdce byl úmysl skutečně (nikoliv podvodně) podíl převést, avšak v důsledku formálních nedostatků převodu samého, k němu platně nedošlo. I kdyby pak dobrá víra byla judikaturně příznána i nabyvatelům, kteří podíl nabyli od osoby v rozporu se zápisem v obchodním rejstříku, nebude rozdíl v tom, zda byl nabyt podíl vtělený, či nevtělený. Nad to dodávám, že dle Kittla je potom zjištění skutečného vlastníka v případě kmenového listu dokonce snazší, než u nevtěleného podílu.¹⁰⁵

Osobně se domnívám, že kmenový list však nepřináší společnosti žádné výrazné výhody. Vzhledem k jeho neobchodovatelnosti na regulovaných trzích spočívá jeho význam jen ve faktickém zjednodušení převodu podílu. Na druhou stranu přináší celou řadu časových a administrativních nákladů, kdy namísto pouhého zápisu zvýšení či snížení základního kapitálu do obchodního rejstříku, musí navíc společnost postupovat dlouhé peripetie s vymáháním povinnosti listy odevzdat, následně je upravovat či emitovat nové atd. Jak bylo již uvedeno v předchozí podkapitole, v některých případech může mít neodevzdání kmenového listu dokonce za následek zánik účasti společníka na společnosti. Mám tedy za to, že při zhodnocení kladů a záporů kmenového listu nebudou společnosti k jejich zřizování motivovány.

V souvislosti s kmenovým listem je řešena celá řada dalších otázek a výkladových nejasností např. ohledně štěpení a srůstání podílu a kmenového listu, nebo jeho zastavení, apod. S ohledem na snahu o dodržení rozsahu a vyváženosti této práce však musím některé tyto aspekty opominout.

¹⁰⁴ ČECH, Petr. *S. r. o. po rekodifikaci*. Právní rádce č. 5, 2010. In: obcanskyzakonik.cz [online]. 24.5.2012. Dostupné z WWW:

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/home/infocentrum/media/543-s-r-o-po-rekodifikaci>

¹⁰⁵ KITTEL, D.: Kmenový list - některé zkušenosti z praxe, [Ad Notam 6/2015, s. 8]. Dostupné z WWW: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembrgvpwc3s7gzpxg5dsl44a>

5.3 Příplatková povinnost

Příplatková povinnost je upravena v §§ 162 až 166 ZOK. Jedná se o povinnost fakultativní, kdy společenská smlouva může založit oprávnění valné hromady uložit povinnost poskytnout peněžitý příplatek. Smyslem této povinnosti je vytvoření příplatku do vlastního (nikoliv základního) kapitálu nad rámec vkladu, a to za účelem získání prostředků k pokrytí ztráty, či k realizaci podnikatelských aktivit jednodušším způsobem, než je zvýšení základního kapitálu.¹⁰⁶ Z dikce ust. § 162 odst. 1 ZOK vyplývá, že jde výlučně o peněžité plnění a nelze tedy příplatkovou povinností splnit nepeněžitém předmětem. Výjimkou je pouze případ, kdy se společník k příplatku zaváže sám a dobrovolně nad rámec společenské smlouvy. Jeho dobrá vůle poskytnout společnosti prostředky, není omezena podmínkou peněžitého plnění.

Společenská smlouva určí, zda a k jakým podílům lze povinnost uložit. To znamená, že může povinnost uložit jen k některým druhům podílů, ale zároveň jen k některým základním podílům, čímž fakticky dojde k založení nového druhu. Ve společenské smlouvě musí být dále zakotvena maximální výše souhrnu příplatků. Valná hromada může povínavat společníky opakovaně, avšak jen do výše maximálního limitu stanoveného ve smlouvě. Zásadně společníci poskytují příplatky v poměru k jejich podílům (společenská smlouva může stanovit něco jiného). Společník, který poskytne příplatek, neposiluje své právní postavení, jeho podíly ani výše vkladu se nemění, obdobně nezískává bez dalšího postavení věřitele společnosti.¹⁰⁷ Příplatek nenáleží do základního kapitálu, nelze proto příplatky společníka započítávat na pohledávky z titulu neplnění povinnosti vkladové. Postoupení pohledávky z titulu nesplnění příplatkové povinnosti bylo stejně jako u povinnosti vkladové vyloučeno judikaturou Nejvyššího soudu¹⁰⁸.

¹⁰⁶ ČERNÁ S., ŠTENGLOVÁ I., PELIKÁNOVÁ I. a kol. *Právo obchodních korporací*. Praha: Wolters Kluwer 2015, s. 329

¹⁰⁷ ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, Z., ŠUK, P.: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. Praha : C. H. Beck, 2013. s. 307

¹⁰⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2005, sp. zn. 29 Odo 892/2004

Jak již bylo řečeno, konkrétní rozhodnutí o uložení povinnosti náleží do působnosti valné hromady. Valná hromada nemůže v rozporu s principem rovnosti a zákazu diskriminace (§ 212 odst. 2 OZ) uložit povinnost jen některým společníkům v rámci stejného druhu jejich podílů, může však na základě společenské smlouvy uložit povinnost jen k některým druhům podílů. Pokud společnost nepotřebuje celou částku získanou příplatky, může valná hromada rozhodnout o jejich vrácení (pouze v rozsahu, který převyšuje ztráty společnosti). Opět je třeba dbát zákazu diskriminace a je nutné vrátit příplatek, resp. poměrnou část všem, nikoli pouze některým společníkům.

Následky nesplnění příplatkové povinnosti jsou téměř shodné s následky nesplnění vkladové povinnosti (§ 165 ZOK ve spojení s § 151 odst. 1 ZOK). Po dobu neplnění svědčí společnosti vyšší úrok z prodlení. Společník může být vyloučen v kadučním řízení. Po dobu prodlení nemůže tento vykonávat ani svá hlasovací práva na valné hromadě. Společnost může taktéž podat návrh na jeho vyloučení k soudu. Jediným rozdílem je, že nesplnění příplatkové povinnosti nezakládá právo každého společníka podat společnickou žalobu.

V souvislosti s příplatkovou povinností je zcela namístě věnovat se tzv. abandonnímu právu, tzn. právu společníka vystoupit ze společnosti. ZOK toto právo připouští jen v taxativně vymezených případech (dikce § 202 ZOK: „*stanoví-li tak zákon*“), přičemž jedním z nich je právě nesouhlas společníka s příplatkovou povinností. Pokud společník na valné hromadě nehlasoval pro přijetí usnesení o příplatkové povinnosti, svědčí mu právo vystoupení ze společnosti (pokud to společenská smlouva nevyklučuje, viz níže), a to v prekluzivní lhůtě do jednoho měsíce od rozhodnutí valné hromady. Podmínkou je, že společník splnil svou vkladovou povinnost. Cílem této podmínky je zajistit splnění vkladové povinnosti pro případ úmyslu společníka vystoupit ze společnosti. Má-li společník více podílů, může v souvislosti s příplatkovou povinností ukončit svou účast jen v rámci některých z nich. Příplatková povinnost společníka zaniká dnem, kdy došlo k zániku účasti společníka ve společnosti.

Ustanovení § 164 ZOK je dispozitivního charakteru, společenská smlouva může pro případ nesouhlasu s příplatkovou povinností možnost vystoupení společníka ze společnosti vyloučit. K tomu není maximální výše příplatkové povinnosti (oproti minulé úpravě) nikterak omezena. Souhlasím s Čechem, že v extrémních případech i zde bude možné uvažovat o neplatnosti rozhodnutí pro rozpor s dobrými mravy nebo zneužití většiny hlasů.¹⁰⁹ Mám za to, že uložení nepřiměřené výše příplatkové povinnosti za současného vyloučení možnosti vystoupení ze společnosti, zakládá společníkovi právo na podání návrhu na zrušení jeho účasti ve společnosti soudem (§ 205 ZOK). Shodně Pokorná¹¹⁰, která právo vystoupit ze společnosti považuje za speciální ustanovení k § 205 ZOK, z čehož dovozuje, že i případné ustanovení společenské smlouvy, které by toto právo na vystoupení ze společnosti vylučovalo, by neznamenal nemožnost navrhnout zrušení účasti společníka ve společnosti soudem.

5.4 Ručební povinnost

Ručební povinnost společníků je esencí legální definice společnosti s ručením omezeným (§ 132 odst. 1 ZOK) a základním charakteristickým znakem této společnosti. Ručební povinnost společníka je objektivní, není odvislá od porušení vkladové (ani jiné) povinnosti společníkem, není závislá na vůli společníka, společnosti ani věřitele, povinnost vzniká společníkovi v okamžiku vzniku společnosti *ex lege* (zatím jako povinnost nemajetkového charakteru). Koncepce ručební povinnosti je upravena v § 132 odst. 1 a § 134 ZOK a subsidiárně v § 2018 a násl. OZ.

Podstatou této povinnosti je ručení společníků za závazky společnosti v případě, kdy společnost sama není schopna svůj dluh splnit. Charakter ručební povinnosti je tedy subsidiární, neboť primárně má své dluhy plnit společnost sama (má zákonem přisouzenou právní osobnost a vlastní kapitál). Jinými slovy je v souladu s principem

¹⁰⁹ ČECH, Petr. *S. r. o. po rekodifikaci*. In: *obcanskyzakonik.cz* [online]. 24.5.2012. Dostupné z WWW: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/home/infocentrum/media/543-s-r-o-po-rekodifikaci>

¹¹⁰ POKORNÁ in KOLEKTIV AUTORŮ: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*, 1. Vydání, Praha: WoltersKluwer, 2014. ISBN: 978-80-7478-326

subsidiarity věřitel povinen se se svým nárokem obrátit nejdříve na společnost samu¹¹¹, a až po té na společníky z titulu ručení. Ručení společníků nemůže existovat bez dluhu společnosti vůči věřiteli, má tedy akcesorickou povahu. Ručení společnosti za závazky je neomezené, oproti tomu ručení společníků je omezené a to do výše nesplacených vkladů do základního kapitálu společnosti. Ručení společníků je nerozdílné a solidární. Tzn., že ručební povinnost společníka trvá i v případě, že tento již svou vkladovou povinnost splnil, avšak stačí, že je ve společnosti jen jeden další společník, který vklad či jeho část dosud neuhradil. Povinnost tedy zaniká až splacením všech vkladů do základního kapitálu společnosti (resp. vyznačením této skutečnosti v obchodním rejstříku). Povinnost však může být kdykoliv obnovena zvýšením kapitálu, kdy společníkům vznikne nová vkladová povinnost.

Jak již bylo naznačeno výše, pro zánik povinnosti je směrodatná skutečnost, že všechny vklady společnosti byly splaceny. Rozhodným okamžikem je však zápis této skutečnosti do obchodního rejstříku. Dokud není tato skutečnost v obchodním rejstříku evidována, ručební povinnost společníka trvá. Zápis splacení vkladu do obchodního rejstříku má tak konstitutivní charakter. Dokud nebyly všechny vklady splaceny, resp. dokud tato skutečnost nebyla vyznačena v obchodním rejstříku, má každý věřitel, který má pohledávku za společností, právo uplatnit svou pohledávku vůči kterémukoliv společníkovi (bez ohledu na to, zda tento konkrétní společník svůj vklad splatil či nikoliv). V tomto okamžiku se projevuje majetkový charakter ručební povinnosti, kdy je společník nucen fakticky hradit dluhy společnosti ze svého, od společnosti odděleného, majetku. Vymáhaná částka je limitována výší všech nesplacených vkladů do základního kapitálu společnosti (nikoliv tedy vkladovou povinností povinného společníka). Pokud společník nesplní svou povinnost dobrovolně, může se věřitel domáhat zaplacení své pohledávky soudní cestou, a to včetně následujícího vykonávacího řízení.

Stav zapsaný v obchodním rejstříku se posuzuje ke dni, kdy byl společník vyzván věřitelem k plnění. Oproti předchozí právní úpravě zde lze spatřovat klíčovou

¹¹¹ Není-li nepochybné, že společnost sama nechce nebo nemůže plnit. Viz ČERNÁ S., ŠTENGLOVÁ I., PELIKÁNOVÁ I. a kol. *Právo obchodních korporací*. Praha: Wolters Kluwer 2015, s. 328

změnu, kterou je „*kvantifikace ručební povinnosti ve vztahu k zápisu nesplněné vkladové povinnosti v okamžiku, kdy byl společník věřitelem k plnění vyzván.*“¹¹² Rozehnal¹¹³ podává, že v důsledku absence zakotvení stavu zapsaného v obchodním rejstříku ke dni doručení výzvy společníkovi v předchozí úpravě byl stav zapsaný v obchodním rejstříku posuzován fakticky až do okamžiku vydání rozhodnutí civilním soudem (ve věci vymáhání závazku vůči společníkovi). Zápis změny v obchodním rejstříku, která nastala po vyzvání věřitele, avšak ještě před rozhodnutím soudu měla za následek zánik ručební povinnosti společníka a následné zamítnutí věřiteli žaloby soudem. Uvedené bylo potvrzeno i judikurně Nejvyšším soudem.¹¹⁴ Prakticky docházelo dle předchozí úpravy k tomu, že společníci mohli po výzvě věřitele urychleně splnit vkladovou povinnost a věřitel pak v obchodním rejstříku neměl oporu pro své právo vzhledem k zapsané skutečnosti splacených vkladů.

Po rekonstrukci nemají změny zápisu následující po učinění výzvy věřitelem na ručební povinnost společníka žádný vliv (opačně Vrba, který nabízí i výklad ustanovení § 132 odst. 1 ZOK ve shodě s dosavadní judikaturou a praxí)¹¹⁵. Zhojení uvedeného nedostatku přesnější formulací v ZOK, dává věřiteli do rukou podstatně účinnější nástroj pro dosažení úhrady své pohledávky. Změna doby posouzení zápisu v obchodním rejstříku je proto jedním z nejdůležitějších prvků posílení právní jistoty

¹¹² ROZEHNAL, A. a kol. *Obchodní právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. s. 348.

¹¹³ Tamtéž.

¹¹⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 6. 2000, sp. zn. 29 Cdo 281/2000

¹¹⁵ „Zdůrazněním toho, že společník ručí za dluhy společnosti v rozsahu, pro nějž je určující doba, kdy byl věřitelem vyzván k plnění, se pak pouze podtrhuje fakt, že teprve tenkrát se věřitelovo právo vůči ručícímu společníkovi stává dospělým. Společník sice za dluhy korporace, již je členem, ručí i předtím, ale jeho závazek v této době není splatný a on není povinen plnění poskytnout. Vzhledem k proměnlivosti rozsahu ručení je pro společníka relevantní teprve stav po dojití věřitelovy výzvy. To ovšem na druhou stranu neznamená, že by se rozsah ručení nadále neměnil. I pak samozřejmě nastávají jeho změny na podkladě změn zápisů o míře splacení vkladů, resp. o výši základního kapitálu v obchodním rejstříku.“ In VRBA, M. *Zákonné ručení společníků společnosti s ručením omezeným podle zákona o obchodních korporacích*. *Obchodněprávní revue*. 2012, roč. 4, č. 6, s. 173-179. ISSN 1213-5313.

věřitele a lze ji hodnotit jako pozitivní. Shodně i Havel¹¹⁶, který klade důraz na zásadu, že nesplnění vkladové povinnosti nesmí jít k tíži věřitele, který učinil výzvu ke splnění své pohledávky v dobré víře v zápis v obchodním rejstříku. Z hlediska věřitele musí být však tato nová výhoda postavena do kontrastu jeho nejistoty spočívající v minimalizaci základního kapitálu až na 1 Kč. Nelze než nesouhlasit s doporučením¹¹⁷, že věřitel by se měl zodpovědně seznámit s majetkovými poměry společnosti, minimálně studiem výročních zpráv ve sbírce listin v obchodním rejstříku.

Výše již bylo zmíněno, že věřitel má právo svou pohledávku uplatnit vůči kterémukoli společníkovi. Věřitel se proto může obrátit i na společníka, který vklad již v plné výši splatil, a ten je povinen svou pohledávku uhradit. V praxi není výjimkou, že je spolu se společníkem žalována i společnost sama z titulu její primární uhrazovací povinnosti, pro řádné uplatnění věřitelova práva to však není podmínkou. Pokud je společník vyzván k plnění za společnost, měl by o tom společnost informovat z důvodu jeho práva na regres.¹¹⁸ Je tomu tak proto, že společník sám nemusí mít veškeré potřebné informace o pohledávce, jako je např. její splatnost, či zda pohledávka nebyla z části nebo zcela uhrazena, zda neproběhlo započtení, zda skutečně platně vznikla, zda nebyla promlčena apod. Námitky je potom společník povinen vůči věřiteli uplatnit, aby mohl uplatnit regres vůči společnosti, případně ostatním společníkům dle ust. § 134 odst. 2 (v opačném případě mohou tito uplatnit stejné námitky vůči hradícímu společníkovi). Společnost nemůže po společníkovi uplatňovat pouze ty námitky, na které ho i přes jeho informaci o uplatnění práva věřitelem, neupozornila.¹¹⁹

¹¹⁶ HAVEL, B. in ŠTENGLOVÁ, I. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 273.

¹¹⁷ LASÁK, J., HAVEL, B. *Kompendium korporálního práva*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-018-8.

¹¹⁸ DVOŘÁK, T.: *Společnost s ručením omezeným*, Praha, Wolters Kluwer, 2005, s. 213

¹¹⁹ ČERNÁ, Stanislava. *Ručení členů statutárních orgánů českých obchodních korporací po rekodifikaci soukromého práva: (vybrané otázky)*. Právo - obchod - ekonomika II. : sborník vědeckých prací. Praha: Leges, 2012, s. 40-50.

Pokud společník uhradil pohledávku a neměl sám splněnou vkladovou povinnost v plné výši, pak se mu úhrada pohledávky započte do vkladové povinnosti, tedy na zbytek nesplaceného vkladu (k tomuto započtení dochází bez ohledu na vůli stran vždy). V případě, že započtení není možné (společník má splněnu vkladovou povinnost, případně vymožená pohledávka tuto povinnost převyšuje a dojde pouze k částečnému započtení), poskytne společníkovi náhradu za jeho plnění společnost. Nedosáhne-li společník náhrady plnění od společnosti, poskytnou mu náhradu za jeho plnění společníci v poměru, v jakém nesplnili svou vkladovou povinnost podle stavu zapsaného v obchodním rejstříku ke dni, v němž byl společník vyzván k plnění. Rozdílně oproti předchozí úpravě bude regres na ostatních společnících vymáhán poměrně dle výše nesplnění jejich vkladové povinnosti a nikoliv na základě poměru jejich účasti na základním kapitálu. Daleko spravedlivěji se zde tedy odráží represivní charakter povinnosti, kdy jsou v konečném důsledku postiženi ti společníci, jež se splněním vkladové povinnosti otáleli, bez ohledu na velikost jejich podílů.

I v souvislosti s vymáháním regresu vůči ostatním společníkům je třeba zdůraznit, že nebude rozhodující reálný stav splacení jejich vkladů, nýbrž stav zapsaný v obchodním rejstříku. Tím bude usnadněna pozice plněního společníka, neboť ten nemusí být se skutečným stavem splacení vkladů ostatních společníků dopodrobna seznámen.¹²⁰

Pro úplnost výkladu je vhodné uvést, že vedle základní ručební povinnosti společníka za trvání společnosti (která byla v rámci této kapitoly podrobně rozebrána) existují i zvláštní, speciálně upravené, případy této povinnosti společníka, a to ručení společníka při prohlášení konkurzu na majetek společnosti a ručení společníka po zániku společnosti. Nad rámec uvedeného existují i případy ručební povinnosti bývalého společníka nebo jeho universálního nástupce, a to ručení převodce podílu za dluhy, které byly převedeny s podílem na nabyvatele podílu, ručení osoby oprávněné

¹²⁰ VRBA, M. Zákonné ručení společníků společnosti s ručením omezeným podle zákona o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*. 2012, roč. 4, č. 6, s. 173-179. ISSN 1213-5313.

k přijetí vypořádacího podílu za splacení vkladu nabyvatelem uvolněného podílu a ručení převodce podílu za splnění kompenzační povinnosti podle § 26 odst. 2 ZOK.¹²¹

Existence ručení společníků je hlavní odlišností společnosti s ručením omezeným od charakteru ryze kapitálových společností, jeho omezenost oproti tomu odlišuje s. r. o. od společností osobních. Na základě tohoto konstrukčního prvku je často nahlíženo na s. r. o. sice jako na kapitálovou společnost, ale s prvky osobní společnosti, jak již bylo podrobněji rozebráno v podkapitole 1.1 této práce. Je na místě zmínit, že ačkoliv formulace obsažená v obchodním zákoníku (§ 105 odst. 1 a § 106 odst. 2) je odlišná od stávajícího zakotvení v ZOK, přesto zůstává povaha ručební povinnosti principiálně totožná. Společníci i nadále ručí společně a nerozdílně za dluhy společnosti, která je primárním dlužníkem. Vzhledem k potlačení významu vkladové povinnosti v důsledku stanovení téměř nulitní výše základního kapitálu je však fakticky do pozadí utlačována i povinnost ručební.

¹²¹ DVOŘÁK, T. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: Wolters Kluwer. 2014. s. 211.

ZÁVĚR

V důsledku rekonstrukce doznala koncepce společnosti s ručením omezeným podstatných změn. Nově je společnost zařazena do společností kapitálových přímo ze zákona, byť si i nadále zachovává prvky společnosti osobní. Byl zrušen zákaz řetězení a numerus clausus pro počet společníků ve společnosti. Výše základního kapitálu byla stanovena na naprosté minimum, a možnost "podnikání" s výhodou omezeného ručení se tak otevřela de facto každému. Velkým novem, byť doktrínou ne úplně kladně přijímaným, je možnost emise vlastních cenných papírů. Podíl již nemusí být výlučně představován jen poměrem vkladu společníka k základnímu kapitálu. Stejně tak i poměr vkladu a hlasovacích práv může být upraven společenskou smlouvou.

Neméně zásadní posuny nastaly i v samotné oblasti povinností společníků. Především v důsledku možnosti vytvoření více druhů podílů mohou být společníkům ukládána vzájemně odlišná práva a povinnosti. Nově mohou společníci také vlastnit více podílů, ať už stejného či jiného druhu. Svá práva a povinnosti tak mohou aktivně vykonávat jen k některým z nich. Vzhledem k nulitní minimální výši vkladu i základního kapitálu byly povinnost vkladová a povinnost ručební zatlačeny do pozadí, byť i nadále zůstávají základními esencemi společnosti s ručením omezeným. Společníkům se objevuje i zcela nová povinnost odevzdat kmenový list, kdy následek jejího porušení může spočívat dokonce až v zániku samotné účasti na společnosti. Procesně se zjednodušuje obrana proti zneužití hlasovacího práva, která je oproti předchozí úpravě dostupnější a účinnější. Celkově do popředí vystupuje povinnost loajality, která doznala své vlastní zákonné úpravy.

Některé výkladové problémy rekonstrukce vyřešila (vydržení podílu, zakotvení zápisu v obchodním rejstříku k okamžiku vyzvání věřitelem u ručební povinnosti), některé založila (účast druhého manžela na společnosti, aplikace střetu zájmů na společníky, abandonní právo u příplatkové povinnosti, nabytí podílu a kmenového listu od nevlastníka) a některé i po rekonstrukci zůstávají.

Nemám pochyb o tom, že by výše uvedené změny výrazně neumocňovaly atraktivitu společnosti s ručením omezeným. Dispozitivní úprava však klade na společníky i na věřitele požadavek daleko vyšší míry opatrnosti, odpovědnosti a uvědomělosti.

Cílem této diplomové práce bylo komplexně uchopit problematiku povinností společníků v s. r. o., avšak tak, aby šíře analýzy nebyla na úkor hloubky studia jednotlivých povinností a jejich dílčích změn. Práce se měla zaměřit na rozbor základních povinností.

Mám za to, že v práci byly podrobně rozebrány všechny stěžejní povinnosti společníka s.r.o. Nejzásadnějším dílčím výkladovým a aplikačním problémům jsou věnovány i celé podkapitoly, kde se problematice podrobně věnuji a předkládám své názory a řešení. Pevně věřím, že výsledkem mé snahy není jen práce popisná, ale i analytická, a že byl cíl této práce naplněn.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Právní předpisy

Zákon č. 58/1906 ř. z., o společnostech s omezeným ručením

Zákon č. 11/1918 Sb., recepční zákon

Zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 109/1964 Sb., hospodářský zákoník

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 513/1990 Sb., obchodní zákoník

Zákon č. 36/1976 Sb., o znalcích a tlumočnicích

Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech

Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2009/102/ES ze dne 16. září 2009, v oblasti práva společností o společnostech s ručením omezeným s jediným společníkem

Směrnice Evropského Parlamentu a Rady o společnostech s ručením omezeným s jediným společníkem /* COM/2014/0212 final - 2014/0120 (COD) */

Nařízení Rady o statutu evropské soukromé společnosti (KOM(2008)396)

Knižní publikace

BĚHOUNEK, Pavel. *Společnost s ručením omezeným prakticky včetně účetnictví a daní*. 11. vydání. Ostrava: ANAG, 2014. ISBN 978-80-7263-886-4.

BĚLOHLÁVEK, A. J. a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-807-3804-510

BEZOUŠKA, Petr, PIECHOWICZOVÁ, Lucie: *Nový občanský zákoník. Nejdůležitější změny*. Olomouc: ANAG, 2013. ISBN 978-80-7263-819-2.

- ČERNÁ, S. *Obchodní právo: Akciová společnost. 3. díl.* Praha: ASPI, 2006. ISBN 80-7357-164-1.
- DĚDIČ, J. a kol.: *Obchodní zákoník. Komentář, II. Díl.* Polygon, Praha 2002. ISBN 80-7251-14-1.
- DĚDIČ, J., KUNEŠOVÁ – SKÁLOVÁ, J. *Společnost s ručením omezeným z právního a účetního pohledu.* 1. vyd. Praha: POLYGON, 1999. ISBN 80-7273-000-2.
- DĚDIČ, J.; LASÁK, J. *Právo kapitálových společností. Přehled judikatury s komentářem.* 2. svazek. 1. vyd. Praha: LINDE, 2010. ISBN 978-80-7201-781-2.
- DVOŘÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným.* Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-633-4.
- ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem.* Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2.
- FALDYNA, F.; POKORNÁ, J.; TOMSA, M. et al. *Obchodní právo.* 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2005. ISBN 80-86395-90-1.
- HAVEL, Bohumil a kol. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou.* Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-923-9.
- HEJDA, J., BACHROŇOVÁ, N. a kol. *Společnost s ručením omezeným.* Olomouc: ANAG, 2014. ISBN 978-80-7263-870-3.
- HURDÍK, J. *Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva.* 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-495-4.
- KNAPPOVÁ, M., ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné. I. díl,* 4., aktualizované a doplněné vydání, Praha: Wolterskluwer, 2005. ISBN 80-7778-313-2
- KOLEKTIV AUTORŮ: *Zákon o obchodních korporacích: komentář,* 1. Vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN: 978-80-7478-326
- LASÁK, J., HAVEL, B. *Kompendium korporálního práva.* 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-018-8.
- LAVICKÝ et al: *Občanský zákoník I. Obecná část (§1-654). Komentář.* Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7263-886-4.

PELIKÁNOVÁ, I.; ČERNÁ, S. a kol. *Obchodní právo. Společnosti obchodního práva a družstva. II. díl*, Praha: Wolters Kluwer, 2006. ISBN 80-7357-149-8.

POKORNÁ, J.: *Subjekty obchodního práva – vybrané problémy*, Carolinum, 1997. ISBN 80-7658-270-1

ROZEHNAL, Aleš. *Obchodní právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. 730 s. ISBN 978-80-7380-524-1.

ŠEVČÍK, D. *Společnost s ručením omezeným: Právní úprava po novele*. 1. vyd. Praha: PROSPEKTRUM spol. s r.o., 2001. ISBN 80-7175-099-9. s. 185.

ŠVETKA, J. et al. *Občanský zákoník. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, ISBN 80-7985-321-9

ŠTENGLOVÁ, I. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-480-3.

Články

BEZOUŠKA, P HAVEL, B. – Podíl v obchodní korporaci ve společném jmění manželů, prý vše jasné... *Obchodněprávní revue* 4/2015. s. 97

ČECH, Petr. Činí rekodifikace z obou manželů společníky? In: *Právní rádce*. 10/2013, str. 26-27.

ČECH, Petr. Nad několika rekodifikačními nejasnostmi. *Obchodněprávní revue*. roč. 2012, č. 11-12, s. 324. ISSN 1213-5313.

ČERNÁ, Stanislava. Ručení členů statutárních orgánů českých obchodních korporací po rekodifikaci soukromého práva: (vybrané otázky). *Právo - obchod - ekonomika II. : sborník vědeckých prací*. Praha: Leges, 2012, s. 40-50.

DĚDIČ, j.: Úprava konfliktů zájmů v ZOK ve vazbě na ObčZ. *Sborník Karlovarské právnické dny* 22/2014, s. 421

DĚDIČ, J., ŠUK, P.: K některým výkladovým otázkám právní úpravy podílu v obchodní korporaci. *Obchodněprávní revue* 6/2014

HAVEL, Bohumil. Společnost s ručením omezeným na úsvitu rekodifikace. *Obchodněprávní revue*. roč. 2011, č. 12, s. 351-355. ISSN 1213-5313.

KITTEL, D.: Kmenový list - některé zkušenosti z praxe, *Ad Notam* 6/2015, s. 8.

PELIKÁN, Robert. Několik poznámek k úpravě společnosti s ručením omezením v novém zákoně o obchodních korporacích. Obchodněprávní revue. 2012, č. 3, s. 76 - 79. ISSN 1213-5313.

PROCHÁZKA T., MAČÁT J.: Rozdělení zisku v s. r. o. tak, aby se jednatel vyhnul odpovědnosti za škodu: Právo, 3. 6. 2015, s. 27-30

VRBA, M. Zákonné ručení společníků společnosti s ručením omezeným podle zákona o obchodních korporacích. Obchodněprávní revue. 2012, roč. 4, č. 6, s. 173-179. ISSN 1213-5313.

Internetové stránky

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/home/infocentrum/media/543-s-r-o-po-rekodifikaci>

http://profipravo.cz/index.php?page=article&id_category=87&id_article=254905&csu m=997dcc97

<http://www.behounek.eu/news/sro-v-roce-2014/>

http://europa.eu/legislation_summaries/internal_market/businesses/company_law/mi0007_cs.htm

<https://www.euroskop.cz/8444/11198/clanek/aktualizace-statut-evropske-soukrome-spolecnosti/>

<https://www.beckonline.cz/bo/documentview.seam?documentId=nrptembrgvpc3s7gzpxg5dsl44a>

<https://www.obczan.cz/clanky/mala-novela-obcanskeho-zakoniku>

Judikatura

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 3. 1998, sp. zn. 2 Odon 46/97

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 3. 2000, sp. zn. 31 Cdo 260/98

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 1. 2006, sp.zn. 29 Odo 1007/2005

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 6. 2007, sp. zn. 29 Odo 387/2006

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 2. 2011, sp. zn. 29 Cdo 3704/2009

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 1. 2005, sp. zn. 4 Tz 207/2004
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2007, sp. zn. 29 Odo 1216/2005
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 12. 2007, sp. zn. 29 Odo 346/2006
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2015, sp. zn. 29 Cdo 1436/2014
Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 23. 6. 2003, sp. zn. 18 Co
552/2002
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2015, sp. zn. 29 Cdo 649/2015
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2008, sp. zn. 29 Cdo 2287/2008
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2009 sp. zn. 29 Cdo 4282/2008
Rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 3823/24 z roku 1924
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2005, sp. zn. 29 Odo 892/2004
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 6. 2000, sp.zn. 29 Cdo 281/2000

RESUMÉ

Tématem této diplomové práce jsou povinnosti společníků společnosti s ručením omezeným. V nedávné době zaznamenala úprava právních poměrů společnosti s ručením omezeným mnohé změny v souvislosti s účinností nové rekodifikace soukromého práva, provedené zejména zákonem č. 89/2012 Sb. občanský zákoník a zákonem č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích. Rekodifikace měla na některé oblasti společnosti s ručením omezeným a povinnosti jejích společníků velmi výrazný dopad. Z tohoto pohledu se jedná o téma velmi aktuální.

Diplomová práce je členěna do pěti základních kapitol. Pro práci byly užity jako primární prameny zákony České republiky, ze sekundárních pramenů judikatura a četné monografie, články a komentáře k příslušným zákonům.

Nejzásadnější změny, které přímo ovlivňují povinnosti společníků společnosti s ručením omezeným, jsou minimalizace výše základního kapitálu, zatlačení vkladové a ručební povinnosti do pozadí, zakotvení povinnosti loajality v zákoně, možnost emise cenných papírů společností, možnost vytvoření více druhů podílů, možnost nabytí podílu od nevlastníka a mnohé další. Základem celé rekodifikace je víceméně dispozitivní právní úprava, která klade větší míru odpovědnosti a opatrnosti na společníky ale i na věřitele.

Stěžejními kapitolami diplomové práce jsou poslední tři kapitoly, které se zabývají již konkrétními povinnosti společníků. Autorka se snaží o výčet základních povinností, ale zároveň o jejich zhodnocení v systému a také o porovnání některých vědeckých výkladů, které se objevují v současných právnických skriptech. Jedná se novou a poměrně ožehavou úpravu, a tak se při absenci nové judikatury odborná veřejnost dělí na různé názorové skupiny. Řada rozdílných stanovisek k jednotlivým pojetím povinností společníků je v práci uvedena, přičemž se autorka snaží o vlastní zhodnocení problémů a prezentaci vlastních názorů.

SUMMARY

The theme of this thesis is the duties of members of a Limited Liability Company. Recently experienced legislation about legal relationships of a Limited Liability Company many changes related to the new recodification of private law, made by the Act no. 89/2012 Coll, Civil Code, and by the Act no. 90/2012 Coll., Business Corporations Act. Recodification had very significant impact on some areas of a Limited Liability Companies and duties of theirs members. From this perspective it is a very current theme.

The thesis is divided into five chapters. For thesis were used as primary sources laws of the Czech Republic, from secondary sources case law and numerous monographs, articles and commentaries to relevant laws.

The most significant changes that directly affected the duties of members of a Limited Liability Company, are minimization of the amount of capital, pushing deposit and liability duties in the background, incorporation of the loyalty to the law, the possibility of acquisition of shares by the company, the possibility of creating more types of shares, the possibility of acquiring a stake in the company from non-owner and many others. The basis of the whole recodification is largely dispositive legislation that puts greater responsibility and prudence on members but creditors as well.

The key chapters of this thesis are the last three chapters that already deal with specific duties of members. The author is trying to enumerate basics duties, but also to theirs evaluation in the system and also to compare some scientific interpretations, which appears in the current legal scripts. This is a new and relatively delicate legislation, and due to the absence of new current case law are opinions of specialists divided into different groups. Many different opinions to the concept to individual duties of members are in this thesis listed, where the author tries about hers own assessment of problems and presentation of hers own opinions.

Název práce v českém jazyce

Povinnosti společníků společnosti s ručením omezeným

Klíčová slova v českém jazyce

společnost s ručením omezeným – povinnosti společníka s ručením omezeným – majetkové a nemajetkové povinnosti

Thesis title in English

Duties of members of a Limited Liability Company

Keywords in English

Limited Liability Company – Duties of members of a Limited Liability Company – material and non-material duties